

EUROOPA LIIT

EUROOPA PARLAMENT

NÕUKOGU

Brüssel, 27. mai 2026
(OR. en)

2023/0250(COD)

PE-CONS 11/26

JAI 223
COPEN 53
DROIPEN 32
FREMP 62
SOC 91
CODEC 286

SEADUSANDLIKUD AKTID JA MUUD DOKUMENDID

Teema: EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU DIREKTIIV, millega muudetakse direktiivi 2012/29/EL, millega kehtestatakse kuriteoohvrite õiguste ning neile pakutava toe ja kaitse miinimumnõuded ning asendatakse nõukogu raamotsus 2001/220/JSK

**EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU
DIREKTIIV (EL) 2026/...,**

...

millega muudetakse direktiivi 2012/29/EL, millega kehtestatakse kuriteoohvrite õiguste ning neile pakutava toe ja kaitse miinimumnõuded ning asendatakse nõukogu raamotsus 2001/220/JSK

EUROOPA PARLAMENT JA EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 82 lõike 2 punkti c,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut,

olles edastanud seadusandliku akti eelnõu liikmesriikide parlamentidele,

võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamust¹,

pärast konsulteerimist Regioonide Komiteega,

toimides seadusandliku tavamenetluse kohaselt²

¹ ELT C, C/2024/1592, 5.3.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2024/1592/oj>.

² Euroopa Parlamendi 21. mai 2026. aasta seisukoht (*Euroopa Liidu Teatajas* seni avaldamata) ja nõukogu ... otsus.

ning arvestades järgmist:

- (1) Tagamaks, et kuriteoohvrid saavad asjakohast teavet, tuge ja kaitset ning et neil on võimalik osaleda kriminaalmenetluses, on liit võtnud vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2012/29/EL³.
- (2) Komisjoni talituste 28. juuni 2022. aasta töödokumendis, mis käsitleb direktiivi 2012/29/EL hindamist, jõudis komisjon järeldusele, et kuigi direktiiv 2012/29/EL on üldjoontes toonud eeldatud kasu ja aidanud kaasa kuriteoohvrite õiguste parandamisele, on jätkuvalt teatavaid probleeme kõnealusest direktiivist tulenevate kuriteoohvrite õigustega. Näiteks ei ole piisavalt võimalik saada teavet, kuriteoohvrite individuaalsetele vajadustele vastavat tuge ja kaitset, osaleda kriminaalmenetluses ega saada kriminaalmenetluse käigus otsust kurjategijalt hüvitise saamise kohta. Direktiivi 2012/29/EL läbivaatamise eesmärk on kõrvaldada selle hindamise ja arvukate konsultatsioonide käigus tuvastatud puudused.
- (3) Interseksionaalset diskrimineerimist kogevatel kuriteoohvritel on suurem oht kannatada kahju teisese ja korduva ohvristamise tõttu. Seetõttu on oluline, et liikmesriigid võtaksid direktiivi 2012/29/EL rakendamisel arvesse interseksionaalset diskrimineerimist kogenud kuriteoohvrite erilisi vajadusi.

³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. oktoobri 2012. aasta direktiiv 2012/29/EL, millega kehtestatakse kuriteoohvrite õiguste ning neile pakutava toe ja kaitse miinimumnõuded ning asendatakse nõukogu raamotsus 2001/220/JSK (ELT L 315, 14.11.2012, lk 57, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2012/29/oj>).

- (4) Selleks et tagada lai valik sidekanaleid, mis arvestaksid kuriteoohvrite mitmetahulisi vajadusi seoses nende õigusega saada teavet, peaks kõigil kuriteoohvritel olenemata sellest, kus liidus või mis asjaoludel kuritegu aset leidis, olema võimalik võtta ühendust abiliiniga, valides kogu liitu hõlmava telefoninumbri 116 006. Kogu liitu hõlmava telefoninumbri kasutusele võtmine ei tohiks piirata olemasolevate, sealhulgas valitsusväliste organisatsioonide hallatavate abiliinide numbrite toimimist. Lisaks telefonile peaksid ohvriabiliinid olema kättesaadavad ka muu info- ja kommunikatsioonitehnoloogia, sealhulgas veebirakenduste ja veebisaitide abil. Selliseid teenuseid võib pakkuda ka vestlusakna kaudu. Veebisaitidel esitatav teave peaks hõlmama ka käesolevas direktiivis kindlaks määratud teavet kuriteoohvrite õigustest teadlikkuse suurendamise ja sellekohase teabe esitamise kohta, mis ühtlustaks veebisaitidel esitatavat teavet ja väldiks kuriteoohvrite õiguste kohta teavet andvate veebisaitide dubleerimist. Abiliinide kaudu peaks kuriteoohvritel olema võimalik saada teavet oma õiguste kohta, emotsionaalset tuge ning vajaduse korral tuleks nad suunata politseisse või muude teenuste juurde, sealhulgas spetsialiseeritud abiliinide juurde. Emotsionaalset tuge võib mõista kui empaatilist suhtumist kuriteoohvrise, et ta tunneks end aktsepteerituna ja turvaliselt ning saaks end vabalt väljendada. Abiliinid peaksid suunama kuriteoohvreid ka komisjoni otsuses 2007/116/EÜ⁴ osutatud muude spetsialiseeritud abiliinide juurde, näiteks sellised ühtlustatud abiliinid nagu lasteabiliin 116 111, kadunud laste otsimise abiliin 116 000 ja naistevastase vägivalga ohvrite abiliin 116 016.

⁴ Komisjoni 15. veebruari 2007. aasta otsus nr 2007/116/EÜ, millega reserveeritakse riigisisene numeratsiooniala algusega „116“ sotsiaalse väärtusega ühtlustatud teenuste ühtlustatud numbritele (ELT L 49, 17.2.2007, lk 30, ELI: [http://data.europa.eu/eli/dec/2007/116\(1\)/oj](http://data.europa.eu/eli/dec/2007/116(1)/oj)).

Abiliinide kaudu osutatavad teenused peaksid olema kättesaadavad liikmesriigi ametlikus keeles või ametlikes keeltes, nagu on kindlaks määratud riigisisese õiguses. Abiliinide kaudu osutatavate teenuste puhul peaksid liikmesriigid püüdma tagada nende teenuste osutamise vähemalt ühes muus keeles, mis on asjaomases liikmesriigis laialdaselt arusaadav. Sel juhul otsustab liikmesriik objektiivsete kriteeriumide alusel, milline täiendav keel valida. Laialdaselt arusaadav keel on keel, mida kasutatakse liikmesriigis lisaks ametlikule keelele või ametlikele keeltele ja mille puhul võib mõistlikult eeldada, et kuriteoohver sellest aru saab. Laialdaselt arusaadav keel võib olla näiteks mõni liikmesriigi vähemuskeel, eriti haavatava elanikkonnarühma keel või rahvusvaheliselt laialdaselt kasutatav keel. Liikmesriigid peaksid tagama, et abiliinide kaudu osutatavaid teenuseid, millega antakse kuriteoohvritele info- ja kommunikatsioonitehnoloogia abil käesolevas direktiivis kindlaks määratud teavet või suunatakse nad asjakohaste teenuste või spetsialiseeritud abiliinide juurde, osutatakse kuriteoohvritele arusaadavas keeles, tingimusel et see on võimalik vähemalt kirjaliku ja suulise tõlke tehnoloogia abil. Abiliinid peaksid toimima turvaliselt ning tagama, et teavet ja eelkõige andmeid ei vahetata viisil, mis võimaldab juurdepääsu ilma nõuetekohase loata. Ilma et see piiraks riigisiseste menetluste kohaldamist, on oluline rakendada loata juurdepääsu vältimiseks asjakohaseid turvameetmeid. On tähtis, et abiliinidele saaks helistada mitte ainult riigisisese kõne tegemisega kogu liitu hõlmaval numbril 116 006, vaid et abiliinidele saaks helistada ka teisest liikmesriigist, eelkõige kuriteoohvrite puhul, kes on kannatanud kahju muus liikmesriigis kui nende elukohaliikmesriik.

Selleks tuleks kasutusele võtta näiteks lisanumber, millele saab helistada teisest liikmesriigist, et ühendada kuriteoohver abiliiniga, mida tal on asjakohase abi saamiseks vaja. Liikmesriigid peaksid tagama, et abiliinide pakutav tugi ei piiraks kuriteoohvrite õigust saada teavet oma õiguste ja juhtumi kohta ning võtta asjakohase info- ja kommunikatsioonitehnoloogia abil ühendust pädevate asutuste ja üldiste või spetsialiseeritud ohvriabiteenuste osutajatega. Abiliine peaksid haldama asjakohaselt koolitatud isikud, sealhulgas vabatahtlikud, et tagada kõrgetasemelised teenused ja ohvritundlikkus kooskõlas olemasolevate kvaliteeditoe standarditega. Abiliinid peaksid toimima käesoleva direktiiviga muudetud direktiivis 2012/29/EL sätestatud ohvriabiteenuseid käsitlevate üldnormide alusel, kuriteoohvrite huvides ning olema konfidentsiaalsed ja tasuta.

- (5) Kuriteost teatamist liidus tuleks parandada, et võidelda karistamatusega, vältida korduvat ohvristamist ja tagada turvalisem ühiskond. Mõnikord ei ole kuriteoohvrid teadlikud sellest, et nad on langenud kuriteo ohvriks, kuid sellest hoolimata kannatavad nad kahju, näiteks küberkuritegude ohvrid. On vaja võidelda üldsuse osavõtmatusena kuritegevuse suhtes, suurendades üldsuse teadlikkust, abistades kuriteoohvreid, vähendades kuriteost teatamise takistusi ja luues kuriteoohvritele turvalisema keskkonna kuriteost teatamiseks. See on eriti oluline neile kuriteoohvritele, kelle puhul on kuriteost teatamine kõige vähem tõenäoline ja kes tavaliselt vajavad kõige rohkem kaitset. Lisaks on kuriteost teatamata jätmise probleemi lahendamiseks oluline muuta inimestele, kes kuriteo toimepanemisest teavad või seda heauskselt kahtlustavad, kuriteost pädevatele asutustele teatamine lihtsamaks.
- (6) Kui kuritegudest ei teatata või kui kuritegudest teatatakse liiga vähe, mõjutab see kogu liitu ning takistab vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva Euroopa ala sujuvat toimimist. Kuriteost teatamise protsess hõlmab erinevaid samme, mis on kindlaks määratud riigisiseses õiguses sätestatud kohaldatavates menetlusnormides. Kui see on asjakohane ja kohaldatav, hõlmavad need sammud kuriteokaebuse esitamist või pädeva asutuse *ex officio* tegutsemist. Kuriteost teatamise protsess tuleks muuta toimivamaks, et parandada kuritegude ennetamist ja heidutada võimalikke kurjategijaid. Seepärast tuleks direktiivi 2012/29/EL muuta, et hõlbustada kuritegudest teatamist kergesti ligipääsetava ja kasutajasõbraliku info- ja kommunikatsioonitehnoloogia abil.

- (7) Selleks et tagada kuriteohvritele võimalus kohtusse pöörduda, peaksid liikmesriigid looma tasuta, ligipääsetavad, kasutajasõbralikud, turvalised ja hõlpsasti kättesaadavad kanalid kuriteost teatamiseks. Kuriteost isiklikult teatamist võiks pidada asjakohasemaks muu hulgas kiireloomulistel juhtudel, näiteks juhtudel, mis on seotud otsese ohuga, kui on kohe vaja võtta järelmeetmeid, kui tuleb viivitamata koguda tõendeid või kui kriminaaluurimise tulemuslikkuse tagamiseks on vaja isiklikku kontakti. Kuriteost teatamist info- ja kommunikatsioonitehnoloogia abil võib pidada asjakohaseks muu hulgas teatavate mittekiireloomuliste ja mittevägivaldsete juhtumite puhul. Vägivaldsed juhtumid hõlmavad füüsilist või psühholoogilist vägivalda. Sellise teatamise kasutamise üle otsustamisel peaksid liikmesriigid võtma arvesse, mis on kuriteohvri huvides parim, hinnates seda, kas veebikeskkonnas teatamine tagaks teate õigeaegse kontrollimise, hindamise või töötlemise pädeva asutuse poolt, kas veebikeskkonnas teatamine tekitaks tõendite kadumise või kahjustamise riski ning kas kuriteohvri hilisem või vähem põhjalik küsitlemine mõjutaks juhtumit negatiivselt.

- (8) Liikmesriigid peaksid hõlbustama kolmanda isiku kaudu teatamist. Kolmanda isiku kaudu teatamine võib olla alternatiiv otse pädevatele asutustele teatamisele ja võimaldab kuriteoohvritel heauskselt teavitada kuriteost asjakohaselt koolitatud kolmandat isikut, näiteks kodanikuühiskonna organisatsiooni või valitsusvälist organisatsiooni. Kuriteoohvri nõusolekul, kui selle saamine on võimalik, teavitab asjaomane kolmas isik pädevaid asutusi. Kolmanda isiku kaudu teatamine võib teatavate asjaolude korral hõlbustada kuriteoohvri juurdepääsu õiguskaitsele, näiteks kui ta kardab kuriteost teatamise tagajärgi. Samuti aitab see vähendada kuritegudest teatamata jätmist. Liikmesriigid saavad kolmanda isiku kaudu teatamist soodustada ja hõlbustada, edendades tihedamat koostööd ja dialoogi pädevate asutuste ja kodanikuühiskonna organisatsioonide vahel, kes tõenäoliselt võivad saada kuriteoohvritelt kuritegude kohta teavet. See koostöö ja dialoog võimaldab ametiasutustel saada täpse ülevaate kuritegevusest kohalikul või ühiskondlikul tasandil. Kolmanda isiku kaudu teatamine ei piira kuriteost teatamise ja tõendite esitamise vormistuslikke aspekte käsitlevate riigisiseste menetlusnormide kohaldamist. Kolmanda isiku kaudu teatamine erineb sellest, kui kolmas isik esindab kriminaalmenetluses kuriteoohvrit, ning see ei piira liikmesriikides kohaldatavaid norme, mis käsitlevad seda, millist menetlust on vaja selleks, et pädev asutus saaks otsustada, kas alustada konkreetse juhtumi puhul ametlikku uurimist.

- (9) Meetmed, mis võetakse kuriteoohvri kaitseks enne, kui kurjategijat teavitatakse kuriteost teatamisest, ei piira Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2012/13/EL⁵ artiklite 3 ja 6 kohaldamist.
- (10) Liikmesriigid peaksid tagama, et isikud, kelle vabadus on piiratud, saavad tegelikult teatada kuriteost, mis on toime pandud sellistes asutustes nagu vaimse tervise ja sotsiaalhoolekandeadutused, lastekodud ja vanadekodud ning muus avalik-õiguslikus või eraõiguslikus suletud asutuses, mis on kohtu-, haldus- või muude avaliku sektori asutuste kontrolli all, või mis tahes eraõiguslikus asutuses, kust neil isikutel ei ole lubatud lahkuda või ei ole võimalik omal soovil lahkuda.

⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. mai 2012. aasta direktiiv 2012/13/EL, milles käsitletakse õigust saada kriminaalmenetluses teavet (ELT L 142, 1.6.2012, lk 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2012/13/oj>).

- (11) On oluline, et kõik liikmesriigid töötaksid välja tõhusamad mehhanismid teatamata jäetud kuritegude ohvrteni jõudmiseks. Teatamata jäetud kuritegude probleem on märkimisväärne. Euroopa Liidu Põhiõiguste Ameti 2021. aasta uuringus „Kuritegevus, turvalisus ja ohvrite õigused“ leiti, et enamasti jäetavad ohvrid kuriteost teatamata. See on eriti murettekitav teatavat liiki kuritegude puhul, nagu koduvägivald, ja teatava kategooria kuriteoohvrite puhul, eriti nende puhul, kes on kõige vähem kaitstud. Teatamata jätmise vähendamiseks tuleks liikmesriike julgustada vahetama parimaid tavasid ja kaaluma uuenduslikke meetmeid, mille eesmärk on kuritegudest teatamist suurendada. Sellega seoses on mõned liikmesriigid rakendanud poliitikat, mis lähtub „vabalt sisse, vabalt välja“ põhimõttest, mis võimaldab isikutel teatada kuriteost pädevatele asutustele, olenemata nende elanikustaatuses ja kartmata tagajärgi, kui nende staatuse ebaseaduslikkus avalikustatakse. Pädevad asutused peaksid järgima kõiki kohaldatavaid liidu andmekaitseenorme, eelkõige põhimõtet, et isikuandmeid ei tohiks töödelda muul eesmärgil kui see, milleks need koguti, välja arvatud juhul, kui liidu või liikmesriigi õiguses on selleks olemas õiguslik alus ja kui muul eesmärgil töötlemine on demokraatlikus ühiskonnas vajalik ja proportsionaalne. Sõltuvalt töötlemise eesmärgist peaksid pädevad asutused kohaldama asjakohast andmekaitseraamistikku, sealhulgas juhul, kui isikuandmeid edastatakse eri asutuste vahel.
- (12) Liikmesriigid peaksid tagama, et korrektselt dokumenteeritakse asjaolu, et kuriteoohvrit on teavitatud tema õigusest saada kriminaalmenetluse kohta teavet, ja kuriteoohvri taotlus saada sellist teavet.

- (13) Sihipärased ja integreeritud abiteenused peaksid olema kättesaadavad paljudele eriliste vajadustega kuriteoohvritele. Selliste kuriteoohvrite hulka võivad kuuluda mitte ainult seksuaalvägivalla ja soolise vägivalla, sealhulgas naistevastase vägivalla ja perevägivalla ohvrid, vaid ka inimkaubanduse ohvrid, organiseeritud kuritegevuse ohvrid, puuetega ohvrid, ärakasutamise ohvrid, vaenukuritegude ohvrid, terrorismi- või piinamisohvrid, sunniviisilise kadumise ohvrid ning Rahvusvahelise Kriminaalkohtu statuudi artiklites 6, 7, 8 ja 8a määratletud genotsiidi, inimsusevastaste kuritegude, sõjakuritegude või agressioonikuritegude ohvrid. Seksuaalvägivalla ohvritele mõeldud sihipärase ja integreeritud abi andmisel võivad seksuaal- ja reproduktiivtervishoiu teenused hõlmata erakorralisi rasestumisvastaseid vahendeid, kokkupuutejärgset profülaktikat, sugulisel teel levivate nakkuste testimist ja abordi tegemise võimalust, kui need on asjaomase liikmesriigi õiguse, sealhulgas põhiseaduse ja põhiseaduslike sätete kohaselt seaduslikult kättesaadavad. Seejuures tuleks täielikult arvesse võtta liikmesriikide vastutust oma tervishoiupoliitika määratlemisel ning tervishoiuteenuste ja arstiabi korraldamisel ja kättesaadavaks muutmisel vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu (ELi toimimise leping) artikli 168 lõikele 7.
- (14) Üldised abiteenused on teenused, mis on loodud kõigi kuriteoohvrite toetamiseks. Spetsialiseeritud abiteenused on teenused, mis on kohandatud teatavatele kuriteoohvrite rühmadele või need on eri liiki teenused. Spetsialiseeritud abiteenuseid võib osutada kindlatele kuriteoohvrite rühmadele, lähtudes näiteks sellest, millist liiki kuriteo ohvriks isik langeb ja millised on kuriteoohvri isikuomadused.

- (15) Kuriteoohvrid peaksid saada üldisi ja spetsialiseeritud abiteenuseid mittediskrimineerival viisil kergesti kasutada enne kriminaalmenetlust, selle ajal ja asjakohase aja jooksul pärast seda. Liikmesriigid peaksid tagama, et kuriteoohvritele osutatavate teenuste geograafiline jaotus on piisav, näiteks teenuste olemasolu maapiirkondades, äärealadel ja hõredalt asustatud piirkondades, võttes arvesse asjaomase liikmesriigi geograafiat ja demograafilist koosseisu, asjakohaseid lahtiolekuaegu ja teenuste osutamist mitme kanali kaudu. Üldisi ja spetsialiseeritud abiteenuseid tuleks koordineerida eelkõige kuriteoohvrite erilistest vajadustest lähtuvate suunamiste kaudu ning need teenused peaksid olema tasuta ja konfidentsiaalsed, sealhulgas piisavalt kaitstud põhjendamatu avalikustamise eest.
- (16) Kriisi ajal võib olla eriti vaja tagada kuriteoohvritele abiteenuste kättesaadavus vastavalt nende individuaalsetele vajadustele. Kriisi tõttu võib liikmesriikidel olla raske tagada kõigi tavaliselt kuriteoohvritele osutatavate teenuste täielik toimimine. Kriisi korral on oluline, et liikmesriigid tagaksid vähemalt kuriteoohvrite individuaalsete põhivajaduste rahuldamise. Individuaalsed põhivajadused võivad hõlmata erakorralist abi, varjupaiku ning füüsilise kaitse ja psühholoogilise toe meetmeid.
- (17) Kui käesoleva direktiivi kohase individuaalse hindamise käigus on kindlaks tehtud eriline vajadus psühholoogilise toe järele, peaks täiendav psühholoogiline tugi olema kuriteoohvritele kättesaadav vastavalt nende individuaalsetele vajadustele nii kaua, kui vaja.

- (18) Selleks et vältida varases eas ohvriks langemise raskeid tagajärgi, mis võivad negatiivselt mõjutada kuriteoohvri kogu elu, on väga oluline tagada, et kõik lapsohvrid, sealhulgas kuriteo tunnistajaks olemise tõttu kahju kannatanud lapsed, saavad kõrgeimal tasemel tuge ja kaitset. Kõik pädevad asutused peaksid kasutama lapsesõbralikku käsitust. Lisaks on oluline, et kõige vähem kaitstud lapsohvrid saaksid vastavalt oma individuaalsetele vajadustele kasutada sihipäraseid ja integreeritud abi- ja kaitseteenuseid, mis hõlmavad õigusasutuste ja sotsiaalteenistuste koordineeritud ja koostööpõhist käsitust. Ilma et see piiraks olemasolevaid riiklikke abisüsteeme, julgustatakse liikmesriike pakkuma selliseid abi- ja kaitseteenuseid samades ruumides, kui see võiks parandada teenustele juurdepääsu, koordineerimist ja lapse üldist heaolu.
- (19) Kohtuistungil osalemine võib olla kuriteoohvrite jaoks emotsionaalselt raske ja keeruline kogemus. Seetõttu on oluline, et kohtu ruumides viibivaid kuriteoohvreid abistataks ja et nad saaksid kriminaalmenetluses oma rollile vastavalt aktiivselt osaleda. Seega peaksid kõik kuriteoohvrid, eelkõige raskete kuritegude ohvrid, kes vajavad teavet ja emotsionaalset tuge kohtu ruumides, kus kriminaalmenetlus toimub, saama praktilist teavet kohtumenetluse korralduslike aspektide kohta ja emotsionaalset tuge. Emotsionaalset tuge võivad pakkuda näiteks kohtutöötajad, koolitatud vabatahtlikud, ohvriabiteenuste osutajad või pädevad asutused, nagu liikmesriik on kindlaks määranud. Selline tugi ei eelda täiendavate vahendite pakkumist ega ohvriabiteenuste osutajate alalist kohalolekut kohtu ruumides.

- (20) Kõiki kuriteoohvreid liidus tuleks vastavalt nende seisundile kriminaalmenetluses teavitada kohtumenetluse käigus tehtud ja neid otseselt mõjutavatest otsustest. Sellised otsused peaksid hõlmama vähemalt otsuseid suulise ja kirjaliku tõlke kohta kohtuistungitel ja otsuseid eriliste kaitsevajadustega kuriteoohvritele kättesaadavate erikaitsemeetmete kohta. Kuriteoohvritel peaks olema ka õigus vaidlustada otsused, mis käsitlevad nende õigust suulisele ja kirjalikule tõlkele, õigust olla ära kuulatud ja õigust tasuta õigusabile, kui sellised otsused tehakse kohtuistungil. Otsuste vaidlustamise õigust tuleks kasutada kooskõlas riigisiseses õiguses sätestatud menetlusega ja vastavalt kuriteoohvri seisundile kriminaalmenetluses. See õigus ei nõua, et liikmesriigid näeksid otsuse vaidlustamiseks ette eraldi või uue mehhanismi või menetluse, kui selline mehhanism või menetlus on juba olemas, ning see ei tohiks kriminaalmenetlust põhjendamatult pikendada ega menetlust peatada. Vaidlustatud otsust peaks olema võimalik läbi vaadata samas astmes, võimalik, et samas asutuses. Otsuse peaks saama läbi vaadata ka suuliselt kohtumenetluse ajal, järgides igakülgset kuriteoohvri õigust kirjalikule ja suulisele tõlkele.

- (21) Liikmesriigid peaksid tagama, et kurjategijale ei avaldata kuriteoohvri elukohaga seotud isikuandmeid või muid samaväärseid kontaktandmeid. Kui kurjategijale tuleks sellised andmed erandjuhtudel teatavaks teha, peaks pädev asutus nende andmete avalikustamise vajaduse hindamisel võtma arvesse kaitseõiguse kasutamist, järgides igakülgset direktiivi 2012/13/EL artiklit 7, et vältida kaitse õiguse ja avalikustamisega seotud õigustatud huvi kahjustamist, mis võib kaaluda üles kuriteoohvri õiguse isikuandmete kaitsele. Kui erandjuhtudel on vaja sellised andmed avalikustada, on oluline, et pädevad asutused kaaluksid asjakohaste kaitsemeetmete võtmist, et maandada kuriteoohvrile psühholoogilise või füüsilise kahju tekitamise võimalikke riske. Käesolev direktiiv ei piira liikmesriikide põhiseaduslikel tavadel põhineva läbipaistvust ja üldsuse teabele juurdepääsu käsitleva riigisisese õiguse kohaldamist.

(22) Õigus tasuta õigusabile on väga tähtis, et tagada kuriteoohvritele üldine juurdepääs õigusemõistmisele ja nende tõhus osalemine kriminaalmenetluses, ning seetõttu tuleks õigusabi teha kättesaadavaks kuriteoohvritele, kellel on õigus saada kriminaalmenetluse osaliseks. See peaks hõlmama kuriteoohvreid, kellel on tasuta õigusabi taotluse esitamise ajal menetlusosalise staatus, samuti neid, kelle ametlik menetlusosalise staatus otsustatakse menetluse hilisemas etapis, näiteks olukorras, kus menetlusosalise staatus antakse alles pärast otsust esitada kurjategijale süüdistus. Tasuta õigusabi peaks katma kulud, mis on seotud juristi abiga kriminaalmenetluse ajal, sealhulgas kulud, mis on tekkinud enne menetlusosalise staatuse saamist. Kui käesoleva direktiivi kohane individuaalne hindamine on juba tehtud, julgustatakse liikmesriike abi põhjendatuse kontrollimisel selle hindamise tulemusi arvesse võtma. Teatavatesse kategooriatesse kuuluvatele kuriteoohvritele, nagu puuetega ohvrid, lapsohvrid või teatavat liiki kuritegude ohvrid, eelkõige vähekaitstud ohvrid, kellel on õigus saada kriminaalmenetluse osaliseks, tuleks anda tasuta õigusabi, kui neil ei ole piisavalt vahendeid. Liikmesriigid peaksid need kategooriad kindaks määrama riigisisises õiguses. Käesoleva direktiiviga ei looda õigust saada kriminaalmenetluse osaliseks. Liikmesriike julgustatakse andma tasuta õigusabi soolise vägivalla, terrorismi ja inimkaubanduse ohvritele, olenemata rahaliste vahendite olemasolu või abi põhjendatuse kontrollist.

- (23) Kõiki kuriteohvreid tuleks hinnata aegsasti, asjakohaselt, tõhusalt ja proportsionaalselt kooskõlas käesoleva direktiivi ja riigisisesete menetlustega, mis on asjakohased käesoleva direktiivi sätete jõustamiseks. Riigisisesed menetlused on olulised tagamaks, et abi- ja kaitsemeetmed on kohandatud kuriteohvri individuaalsetele vajadustele ja olukorrale ning et riigi, piirkondliku või kohaliku tasandi pädevad asutused saavad määrata kindlaks hindamise praktilise korralduse, sealhulgas nende tegemiseks kõige sobivamad asutused või organid. Väga oluline on tagada, et kuriteohvrid saavad tuge ja kaitset, mis vastab nende individuaalsetele vajadustele. Kuriteohvrite abi ja kaitsevajaduste individuaalne hindamine peaks kestma nii kaua, kui vaja, sõltuvalt kuriteohvrite individuaalsetest vajadustest. See tähendab, et sellist hindamist saab teha etapiviisi, näiteks mõned kuriteohvrid puutuvad kokku üksnes politseiasutusega, samas kui teised läbivad ka edasised individuaalse hindamise etapid. Kõiki kuriteohvreid tuleks hinnata võimalikult varases etapis, näiteks nende esimesel kokkupuutel pädeva asutusega, nagu õiguskaitseasutuse ja prokuratuuriga, kelle töötajad peaksid olema saanud asjakohase koolituse, et tagada kõige vähem kaitstud kuriteohvrite kindlakstegemine menetluse väga varases etapis. Kuriteohvreid, kelle puhul on vaja teha põhjalikum hindamine, tuleks asjakohasel juhul hinnata koostöös asjaomaste institutsioonide ja organitega ning üldiste ja spetsialiseeritud abiteenuste osutajatega või nendega kooskõlastatult, sealhulgas kuriteohvri individuaalsetest vajadustest ja menetlusetapist sõltuvalt suunata kuriteohvrid selliste teenuste osutajate juurde. Selliste teenuste osutajatel ja õiguskaitseasutustel on parimad võimalused kuriteohvrite heaolu hindamiseks. Abiliini kaudu kontakti loomist ei loeta esimeseks kokkupuuteks pädevate asutustega.

Asjaomaste institutsioonide ja organite hulka võivad kuuluda kuriteoohvritega tegelevad pädevad õigus- ja õiguskaitseasutused ning kaitsemeetmete kasutuselevõtmise eest vastutavad asutused. Kuriteoohvrite vajaduste individuaalne hindamine peaks hõlmama kuriteoohvrite vajaduste hindamist abi, mitte ainult kaitse järele. Väga tähtis on teha kindlaks erilist tuge vajavad kuriteoohvid, et abivajajatele pakutaks sihipärast tuge, näiteks psühholoogilist tuge. Kuriteoohvri abi- ja kaitsevajadust hinnates tuleks keskenduda kuriteoohvri turvalisuse tagamisele ning sihipärase abi ja kaitse pakkumisele, võttes muu hulgas arvesse kuriteoohvri individuaalset olukorda, kuriteo mõju ja seda, mille poolest on kuriteoohver eriti kaitsetu. Eelkõige tuleks individuaalse hindamise käigus võtta arvesse kuriteoohvri isikuomadusi, sealhulgas asjakohaseid kogemusi diskrimineerimisega, muu hulgas diskrimineerimisega interseksionaalsetel alustel, nagu sugu, sealhulgas sooidentiteet, vanus, puue, elanikustaatus, usk või veendumused, keel, rassiline, sotsiaalne või etniline päritolu ja seksuaalne sättumus. Individuaalsel hindamisel tuleks kättesaadava teabe põhjal arvesse võtta ka riske, mis tulenevad kurjategijast, kes võib olla juba varem vägivaldselt käitunud, kasutanud relvi või kuritarvitanud uimasteid ning on seega kuriteoohvritele suuremaks ohuks, samuti olukordi, kus kuriteoohvid on kurjategijast sõltuvad, näiteks rahaliselt. Individuaalsel hindamisel tuleks arvestada seda, mis on kuriteoohvri huvides parim, ning vältida teisest või korduvat ohvristamist. Kui see on asjakohane ja vajalik, tuleks individuaalsel hindamisel piisavalt arvesse võtta kuriteoohvri pereliikmete abi- ja kaitsevajadusi.

(24) Kuriteoohvrite kaitsevajaduste hindamise tulemusena peaks füüsilist kaitset vajavatel kuriteoohvritel, eelkõige eluohtlikes olukordades olevatel kuriteoohvritel, olema võimalik saada füüsilist kaitset, mis on kohandatud nende konkreetsele olukorrale. Füüsilise kaitse meetmed peaksid hõlmama õiguskaitseasutuste või muude füüsilist kaitset pakkuvate organite kohalolekut, meetmeid, mille eesmärk on hoida kurjategija kuriteoohvrilt eemal riigisiseste koheste lähenemiskeeldude või muude lähenemiskeeldude alusel, või kuriteoohvri paigutamist varjupaika või muusse ajutisse majutuskohta. Sellised meetmed võivad olla kriminaal-, haldus- või tsiviilõiguslikud. Liikmesriigid peaksid suurendama asjaomaste pädevate asutuste teadlikkust selliste kaitsemeetmete kättesaadavusest ning tagama, et kuriteoohvreid teavitatakse nii selliste meetmete kättesaadavusest kui ka nende õigusest neid meetmeid taotleda. Varjupaikadel ja muudel kuriteoohvritele sobivatel ajutistel majutuskohtadel on oluline roll kuriteoohvrite kaitsmisel vägivallategude eest. Nad pakuvad turvalist ja erakorralist majutust, kus kuriteoohvrid saavad vägivalla eest varjupaika ning tuge, et ehitada üles vägivallavaba elu. Kuna liikmesriikidele on siduv ka Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2024/1385⁶, peavad neil seetõttu olema perevägivalla ja seksuaalvägivalla ohvritele spetsiaalsed varjupaigad ja muud asjakohased ajutist majutust pakkuvad kohad, sest need on nende kuriteoohvrite jaoks kõige olulisemad teenused.

⁶ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. mai 2024. aasta direktiiv (EL) 2024/1385, mis käsitleb naiste vastase vägivalla ja perevägivalla tõkestamist (ELT L, 2024/1385, 24.5.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1385/oj>).

- (25) Kui kriminaalmenetluse käigus tehakse otsus kuriteoohvrile hüvitise maksmise kohta, peaks kurjategija maksma määratud hüvitise põhjendamatu viivitusega. Makse hilinemist arvutatakse alates lõppmakse tähtaja viimase päeva möödumisest ja see loetakse põhjendamatuks, kui see ületab juhtumi asjaolusid arvestades mõistlikuks peetavat aega. Käesolevas direktiivis osutatud määratud hüvitis on hüvitis, mis määratakse pärast hüvitise kohta tehtud lõplikku otsust. Liikmesriigid peaksid kehtestama asjakohased täitemeetmed, et aidata kuriteoohvritel määratud hüvitis kätte saada. Sellised täitemeetmed võivad muu hulgas hõlmata vara arestimist, kohtutäiturite täitetoiminguid, tulu või avaliku sektori vahenditest tehtud väljamaksete arestimist või muid tsiviil- või kriminaalmenetluse norme, mis tagavad hüvitise kohta tehtud lõpliku otsuse täitmise. Liikmesriikidel on kaalutusõigus, kas maksta ise kuriteoohvrile määratud hüvitise täielikult või osaliselt vastavalt riigisisesele õigusele. Hüvitise maksmine teise isiku eest ei kohusta liikmesriike looma uusi hüvitismehhanisme ega olema hüvitise kohustuse peamine täitja.
- (26) Pädevad asutused säilitavad asjakohaste meetmete kindlaksmääramisel täieliku kaalutusõiguse, et vähendada raskusi, mis võivad tekkida kuriteoohvritel, kes on muu liikmesriigi kui kuriteo toimepanemise liikmesriigi elanikud.

(27) Riigisiseses õiguses määratletud raskete kuritegude ülistamine, sealhulgas avalik üleskutse panna toime Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2017/541⁷ artiklis 5 määratletud terroriakt, või raske kuriteo toimepanija tunnustamine võib alandada kuriteoohvri väärikut ning põhjustada talle lisakannatusi või -kahju. Neil kuriteoohvritel peaks olema juurdepääs käesoleva direktiiviga ette nähtud abi- ja kaitsemeetmetele. Sellised kuriteod võivad muuta kuriteoohvrid eriti kaitsetuks teise ja korduva ohvrustamise, hirmutamise ja kättemaksu suhtes. Avalik üleskutse panna toime terroriakt hõlmab muu hulgas terroriaktide ülistamist, mis on direktiivi (EL) 2017/541 kohaselt kuritegu. Lisaks on nõukogu raamotsuse 2008/913/JSK⁸ kohaselt kuriteod avalik kihutamine rassismile või ksenofoobiale ning genotsiidi, inimsusevastaste kuritegude või sõjakuritegude avalik õigustamine, eitamine või mitteoluliseks tunnustamine. Käesoleva direktiiviga ei nõuta, et liikmesriigid kriminaliseeriks raskete kuritegude ülistamise, vaenukõne või vaenukuriteod. Nõukogu 4. detsembri 2023. aasta järeldused terrorismiohvrite parema toetamise ja tunnustamise kohta sisaldavad parimate tavade ja meetmete kasulikku loetelu, et selliste kuritegude ohvreid paremini kaitsta. On oluline, et liikmesriigid võtaksid meetmeid ka selleks, et toetada muud liiki kuritegude ohvreid, näiteks seksuaalvägivalla ohvreid, keda ähvardab suur teise ohvrustamise oht ning kes võivad selliste kuritegude ülistamise tõttu kannatada lisakahju ja kogeda oma väärikut alandamist.

⁷ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. märtsi 2017. aasta direktiiv (EL) 2017/541 terrorismivastase võitluse kohta, millega asendatakse nõukogu raamotsus 2002/475/JSK ning muudetakse nõukogu otsust 2005/671/JSK (ELT L 88, 31.3.2017, lk 6, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2017/541/oj>).

⁸ Nõukogu 28. novembri 2008. aasta raamotsus 2008/913/JSK teatud rassismi ja ksenofoobia vormide ja ilmingute vastu võitlemise kohta kriminaalõiguse vahenditega (ELT L 328, 6.12.2008, lk 55, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec_framw/2008/913/oj).

- (28) Meede, mis võimaldab kuriteoohvritel ja nende pereliikmetel vältida kokkupuudet kurjategijaga, on näiteks võimalus kasutada kohtusaalides mobiilseid ekraane.
- (29) Ametnikel, kes tõenäoliselt puutuvad kuriteoohvritega isiklikult kokku, peaks olema võimalik saada ja nad peaksid saama direktiivi 2012/29/EL rakendamise kohta korrapäraselt ja piisavat koolitust tasemel, mis vastab nende kokkupuutele kuriteoohvritega. Selline koolitus on eriti oluline politseiametnikele, kohtutöötajatele, kohtunikele, prokuröridele, juristidele, neile, kes pakuvad ohvriabi ja lepitava õigusemõistmise teenuseid, ning tervishoiutöötajatele niivõrd, kuivõrd nad kuriteoohvritega kokku puutuvad. Pädevate asutuste koolitus peaks olema tulemuslik ja valdkondadevaheline ning selle eesmärk peaks olema uute tehnoloogiate kasutuselevõtt kaasatuse ja suhtlusvõimaluste parandamiseks. On tähtis, et koolitusprogrammid käsitleksid selliseid teemasid nagu kuriteoohvritele tekitatud kahju liigi kindlakstegemine, teisese ja korduva ohvristamise ennetamine, ohvritundlik ja empaatiline suhtlus, piisavate abi- ja kaitsemeetmete valik ning toimiv koordineerimine ja ohvriabiteenuste juurde suunamine. Koolitus peaks olema soo-, puute-, lapse- ja traumatundlik. Koolituse tulemuslikkust saaks veelgi suurendada koostöös valitsusväliste organisatsioonidega, sealhulgas kuriteoohvrite ühenduste ja kodanikuühiskonna organisatsioonidega. Tähtis on edendada vastastikust õppimist ja heade tavade vahetamist riigi ametiasutuste, sealhulgas õigus- ja õiguskaitseasutuste ning ohvriabiorganisatsioonide vahel, et kuriteoohvreid paremini toetada ja kaitsta ning asjaomaste ametiasutuste ja organisatsioonide tegevust koordineerida. Heaks tavaks peetakse õiguskaitseametnikele mõeldud erisuuniseid ja kontrollnimekirju. Koolitusel tuleks käsitleda ka küberkuritegevust, et küberkuritegevuse ohvritega kokku puutuvad isikud oskaksid nende eriliste vajadustega tegeleda.

- (30) Kuigi pärast direktiivi 2012/29/EL jõustumist on olukord väga palju paranenud, nähtub tõenditest, et kuriteohvrid ei ole oma õigustest sageli ikka veel teadlikud, mis vähendab kõnealuse direktiivi mõjusust ning pärsib kuriteoohvrite tahet kuriteost rääkida ja sellest teatada. Seetõttu on hädavajalik, et liikmesriigid korraldaksid mõjusaid teadlikkuse suurendamise kampaaniaid, et parandada kuriteoohvrite teadlikkust oma õigustest, mis tulenevad direktiivist 2012/29/EL, nagu seda on käesoleva direktiiviga muudetud, ja kohaldataval juhul riigisisest õigusest tulenevatest muudest õigustest. Liikmesriigid peaksid samuti võtma asjakohaseid meetmeid, et suurendada teadlikkust ka laiema üldsuse hulgas, sealhulgas koolides. Selliseid kampaaniaid võiks korraldada mitmesuguste kommunikatsioonimeetodite abil, nagu meedia, sealhulgas sotsiaalmeedia, plakatid ühistranspordis, teabelehed kohtutes, haiglates ja politseijaoskondades ning mobiilirakendused. Lisaks peaksid liikmesriigid muutma nähtavamaks kohad, kuhu kuriteohvrid saavad pöörduda ja kust leida abi käesolevast direktiivist tulenevate õiguste kasutamisel, näiteks paigaldades suunavaid viitu ning koostades avalikke katalooge ja registreid, näiteks akrediteeritud abiorganisatsioonide või juristide kohta. On tähtis, et liikmesriigid püüaksid seda teha võrdselt kõigi kuriteoliikide jaoks. Liikmesriigid peaksid tagama tõhustatud meetmed nende kuriteoohvrite vajaduste rahuldamiseks, kelle suhtlusbarjäärid on suuremad kui teistel kuriteoohvritel, sealhulgas kuriteohvrid, kes on muu kui kuriteo toimepanemise liikmesriigi elanikud, puuetega ohvrid ja lapsohvrid.

- (31) Kuriteoohvrid ei saa tulemuslikult kasutada oma õigust teabele, abile ja kaitsele vastavalt oma individuaalsetele vajadustele, kui nende riiklikes õigussüsteemides ei ole kuriteoohvritega kokku puutuvate isikute vahel piisavat koostööd ja koordineerimist. Ilma tiheda koostöö ja koordineerimiseta asjaomaste sidusrühmade vahel, nagu keskasutused vastavalt liikmesriikide sisemisele korraldusele ja pädevuse jaotusele, õiguskaitseasutused, prokuratuurid, õigusasutused, kinnipidamisasutused, lepitava õigusemõistmise teenuste ja ohvriabiteenuste osutajad, konsulteerides asjaomaste kutseorganisatsioonide ja kodanikuühiskonna organisatsioonidega, on kuriteoohvritel raske oma direktiivist 2012/29/EL tulenevaid õigusi tulemuslikult kasutada. Teisi asutusi, nagu tervishoiu-, haridus- ja sotsiaalasutusi, ning valitsusväliseid organisatsioone julgustatakse koostöös ja koordineerimises osalema. See on eriti oluline lapsohvrite puhul.

(32) Direktiivi 2012/29/EL hindamisel kindlaks tehtud puuduste kõrvaldamiseks peaksid liikmesriigid välja töötama konkreetsed protokollid või suunised ja neid rakendama. Need protokollid ja suunised on väga olulised selle tagamisel, et kuriteoohvrid saavad teavet oma õiguste ja juhtumi kohta ning et kuriteoohvreid hinnatakse asjakohaselt, et nad võiksid saada abi ja kaitset vastavalt oma individuaalsetele vajadustele, mis võivad aja jooksul muutuda. Protokollid või suunised võivad olla siduvad või mittesiduvad ja need tuleks välja töötada viisil, mis vastab kõige paremini liikmesriikide õiguskorrale ja õigusemõistmise korraldusele. Protokolle või suuniseid peaksid nende rakendamisel järgima need, kellele need on suunatud. Need protokollid või suunised peaksid käsitlema seda, kuidas on korraldatud pädevate asutuste ja kuriteoohvritega kokku puutuvate isikute direktiivist 2012/29/EL, nagu seda on käesoleva direktiiviga muudetud, tulenevad teenused ja tegevus kuriteoohvritele teabe andmisel, kuriteost teatamise hõlbustamist kõige vähem kaitstud kuriteoohvrite jaoks, sealhulgas kinnipidamisasutuses või suletud asutuses, näiteks hoolekandetasutuses viibivate kuriteoohvrite jaoks, kuriteoohvrite vajaduste individuaalset hindamist ning abiteenuste osutajate vahelist koostööd. Kuriteoohvritele teabe edastamisel on oluline tagada, et see teave on lihtne ja kergesti mõistetav, esitatud õigel ajal, seda korratakse aeg-ajalt ning seda pakutakse mitmes vormis, sealhulgas suuliselt, kirjalikult ja digitaalselt.

Seoses kuriteost teatamisega, sealhulgas isikute puhul, kellelt on võetud vabadus või kelle vabadust on piiratud, tuleks protokollides või suunistes selgitada seda, kuidas kuriteoohvrid saavad juurde oma õigusi käsitlevale teabele, kuidas nad saavad oma vajadustele vastavat abi ja kaitset ning mil viisil teatada kuriteost. Protokollides või suunistes tuleks anda üldised juhised selle kohta, kuidas terviklikult korraldada direktiivi 2012/29/EL, nagu seda on käesoleva direktiiviga muudetud, kohaseid teenuseid (sealhulgas üldised ja spetsialiseeritud teenused) ja tegevust, käsitlemata siiski üksikjuhtumeid. Protokollid või suunised võivad tugineda olemasolevatele koostöö- ja koordineerimismeetoditele pädevate asutuste ja muude kuriteoohvritega kokku puutuvate isikute vahel liikmesriikides.

- (33) Selleks et tagada kuriteoohvritele sujuvad ja ajakohased vahendid oma õiguste kasutamiseks, peaksid liikmesriigid võimaldama kuriteoohvritel suhelda riigi pädevate asutustega elektrooniliselt, info- ja kommunikatsioonitehnoloogia abil. Selline info- ja kommunikatsioonitehnoloogia võib hõlmata näiteks e-kirju, reaajas toimuvaid vestlusi, videokõnesid ja veebiportaale, kus registreeritud osalejatel on võimalik teabega tutvuda. Liikmesriikidel on vabadus otsustada, millised suhtlusviisid on käesoleva direktiivi eri sätete puhul kõige sobivamad. Kuriteoohvritel peaks olema võimalus kasutada info- ja kommunikatsioonitehnoloogiat, et võtta ühendust ohvriabiliinidega, saada oma ametliku kaebuse kättesaamise kohta kirjalik kinnitus või teatada kuriteost veebis käesolevas direktiivis sätestatud tingimustel ning esitada võimaluse korral tõendeid. Lisaks peaks kuriteoohvritel olema võimalus kasutada olemasolu korral turvalist ja kasutajasõbralikku info- ja kommunikatsioonitehnoloogiat, et suhelda pädevate asutuste ja abiteenuste osutajatega. Eelkõige peaksid nad saama kasutada olemasolu korral sellist tehnoloogiat, et saada alates esimesest kokkupuutest pädevate asutustega teavet oma õiguste ja juhtumi kohta, sealhulgas võimalus saada teavet kurjategija kinnipidamisasutusest vabastamise või põgenemise kohta ning saada taotluse korral oma ametliku kaebuse kättesaamise kirjaliku kinnituse tõlge.

Esimesel kokkupuutel pädeva asutusega võib teabe esitada elektrooniliselt standardvormingus. Kuriteoohvritel peaks olema võimalik valida kättesaadavaks tehtud suhtlusviiside vahel ning liikmesriigid peaksid kohaldataval juhul pakkuma selliseid info- ja kommunikatsioonitehnoloogiaid alternatiivina isiklikule suhtlusele, ilma seda asendamata. Kuriteoohvritele peaks soovi korral jääma võimalus isiklikult suhelda, sealhulgas nii pädevate asutuste kui ka abiteenuste osutajatega. Kui liikmesriikide süsteemid eeldavad konkreetsete e-identimise ja e-allkirjastamise meetodite kasutamist, peaksid need süsteemid pakkuma teiste liikmesriikide elanikest kuriteoohvritele võrdseid juurdepääsuvõimalusi kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) nr 910/2014⁹.

⁹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. juuli 2014. aasta määrus (EL) nr 910/2014 e-identimise ja e-tehingute jaoks vajalike usaldusteenuste kohta siseturul ja millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 1999/93/EÜ (ELT L 257, 28.8.2014, lk 73, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2014/910/oj>).

- (34) Muus liikmesriigis kui elukohaliikmesriik toime pandud kuriteo ohvrid ei pruugi olla võimelised andma nõusolekut oma isikuandmete töötlemiseks, näiteks olukordades, kus kuriteoohver on saanud raskelt vigastada, või vahetult pärast terrorirünnakut. Sellistel juhtudel peaks liikmesriigil, kus kuritegu toime pandi, olema võimalik töödelda kuriteoohvri isikuandmeid, sealhulgas edastada neid isikuandmeid kuriteoohvri nõusolekuta kuriteoohvri elukohaliikmesriigile kooskõlas kohaldatava liidu õigusega, eelkõige Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2016/679¹⁰ artikli 6 lõikega 1. Õiguskaitse eesmärgil kohaldatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2016/680¹¹.

¹⁰ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. aprilli 2016. aasta määrus (EL) 2016/679 füüsiliste isikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise ning direktiivi 95/46/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (isikuandmete kaitse üldmäärus) (ELT L 119, 4.5.2016, lk 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2016/679/oj>).

¹¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. aprilli 2016. aasta direktiiv (EL) 2016/680, mis käsitleb füüsiliste isikute kaitset seoses pädevates asutustes isikuandmete töötlemisega süütegude tõkestamise, uurimise, avastamise ja nende eest vastutusele võtmise või kriminaalkaristuste täitmisele pööramise eesmärgil ning selliste andmete vaba liikumist ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu raamotsus 2008/977/JSK (ELT L 119, 4.5.2016, lk 89, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2016/680/oj>).

- (35) Liikmesriigid peaksid tagama käesolevas direktiivis sätestatud meetmete tulemuslikuks kohaldamiseks piisavalt inimressursse ja rahalisi vahendeid. Erilist tähelepanu tuleks pöörata kuriteoohvrite abiliinide loomisele, tagades üldiste ja spetsialiseeritud abiteenuste sujuva toimimise, tasuta õigusabi osutamisele ning kuriteoohvrite abi- ja kaitsevajaduste individuaalsele hindamisele, sealhulgas juhul, kui selliseid teenuseid osutavad valitsusvälised organisatsioonid.

(36) Liit ja liikmesriigid on ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsiooni¹² (edaspidi „ÜRO konventsioon“) osalised ja on seotud selles sätestatud kohustustega oma vastava pädevuse ulatuses. ÜRO konventsiooni artikli 13 kohaselt on osalisriigid kohustatud tagama puuetega inimestele teistega võrdsetel alustel tõhusa juurdepääsu õigusemõistmisele, millest tuleneb vajadus tagada ligipääsetavus ning näha ette mõistlikud ja menetluslikud abinõud, et puuetega ohvrid saaksid kasutada oma õigusi teistega võrdsetel alustel. ÜRO konventsiooni artikli 2 määratluse kohaselt on mõistlikud abinõud vajalikud ja asjakohased teisendused ja kohandused, mis ei ole ebaproportsionaalselt ega alusetult koormavad ning on konkreetsel juhul vajalikud, et tagada puuetega inimestele kõigi inimõiguste ja põhivabaduste teostamine või kasutamine teistega võrdsetel alustel. Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2019/882¹³ I lisas sätestatud toodete ja teenuste ligipääsetavusnõuded võivad lihtsustada ÜRO konventsiooni rakendamist ja tagada, et direktiivis 2012/29/EL sätestatud kuriteoohvrite õigused on puuetega inimestele kättesaadavad.

¹² ELT L 23, 27.1.2010, lk 37.

¹³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. aprilli 2019. aasta direktiiv (EL) 2019/882 toodete ja teenuste ligipääsetavusnõuete kohta (ELT L 151, 7.6.2019, lk 70, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2019/882/oj>).

ÜRO konventsiooni artiklis 13 menetluslike abinõude mõistet ei määratleta, kuid osutatakse neile kui abinõudele, mis hõlbustavad puuetega inimestel kriminaalmenetluses tulemuslikult osalemist. Sellekohased kasulikud suunised on esitatud ÜRO puuetega inimeste õiguste komitee 2020. aasta rahvusvahelistes põhimõtetes ja suunistes puuetega inimeste õiguskaitse kättesaadavuse kohta. Nende suuniste kohaselt peetakse menetluslike abinõude all silmas kõiki konkreetse juhtumi puhul õiguskaitse kättesaadavuse seisukohast vajalikke ja asjakohaseid teisendusi ja kohandusi, et tagada puuetega inimestele osalemine teistega võrdsetel alustel. Need võivad hõlmata vahendajaid või abistajaid, menetluslike kohandusi ja abi suhtlemisel. Ebaproportsionaalse ja alusetu koormavuse käsitus menetluslike abinõusid ei piira.

- (37) Eurojust peaks tagama, et kuriteoohvrite õigusi käsitlevaid taotlusi võetakse asjakohaselt arvesse kooskõlas talle Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2018/1727¹⁴ antud volitustega.

¹⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. novembri 2018. aasta määrus (EL) 2018/1727 Euroopa Liidu Kriminaalõigusalase Koostöö Ameti (Eurojust) kohta ning millega asendatakse ja tunnistatakse kehtetuks nõukogu otsus 2002/187/JSK (ELT L 295, 21.11.2018, lk 138, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2018/1727/oj>).

- (38) Täpsete ja sidusate andmete kogumine ning kogutud andmete ja statistika õigeaegne avaldamine on väga oluline, et tagada põhjalik teave kuriteoohvrite õigustest liidus ja jälgida direktiivi 2012/29/EL, nagu seda on muudetud käesoleva direktiiviga, rakendamist. Sellise nõude kehtestamine, mille kohaselt peavad liikmesriigid iga kolme aasta tagant koguma ja ühtlustatud viisil komisjonile esitama kuriteoohvriteid käsitlevaid kesktasandil kättesaadavaid andmeid, mis on liigitatud soo, vanuserühma, ning kui see on võimalik ja asjakohane, kuriteoohvri ja kurjategija vahelise suhte ja kuriteo liigi kaupa, on eeldatavasti asjakohane samm, et tagada andmepõhiste teadlike poliitikameetmete ja strateegiate kujundamine. Andmed kuriteoohvri ja kurjategija vahelise suhte ja süüte liigi kohta aitavad tuvastada kuriteo aluseks olevaid mustreid, parandada arusaama riskidünaamikast ja teha kindlaks vähekaitsitud rühmad. Euroopa Liidu Põhiõiguste Amet abistab ka edaspidi komisjoni ja liikmesriike kuriteoohvriteid käsitleva kättesaadava statistika kogumisel, tegemisel ja levitamisel ning kesktasandil kättesaadavate selliste andmete esitamisel, mis näitavad, kuidas kuriteoohvrid on kasutanud direktiivi 2012/29/EL, nagu seda on muudetud käesoleva direktiiviga, sätestatud õigusi.
- (39) Liikmesriigid on võtnud teadmiseks, et paljusid eri poliitikavaldkondi puudutava kuriteoohvrite õiguste poliitikaga seotud meetmete järjepidevuse ja tulemuslikkuse tagamiseks on komisjon nimetanud ametisse kuriteoohvrite õiguste koordinaatori, kes vastutab kuriteoohvrite õiguste platvormi sujuva toimimise tagamise eest, ning liikmesriigid püüavad teha selle koordinaatoriga konstruktiivset koostööd.

- (40) Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikli 47 kohaselt peab käesolevast direktiivist tulenevate õiguste rikkumise korral olema võimalik kasutada tõhusat õiguskaitsevahendit. Lisaks näeb liidu õiguse tõhususe põhimõtte ette, et liikmesriigi menetlusõigus ei või muuta liidu õigusest tulenevate õiguste täitmise tagamist võimatuks või ülemäära raskeks.
- (41) Käesolevat direktiivi kohaldatakse kõigi kuriteoohvrite suhtes ja see ei mõjuta muude liidu õigusaktide konkreetsemaid sätteid, mis käsitlevad teatavate kuriteoohvrite kategooriate erilisi vajadusi, näiteks inimkaubanduse ohvrid, seksuaalse väärkohtlemise ohvrid ja laste seksuaalse ärakasutamise ohvrid, sealhulgas lapsohvrid, keda on ära kasutatud laste seksuaalset kuritarvitamist kujutava materjali loomisel, naistevastase vägivalla ja perevägivalla ohvrid ning terrorismiohvrid.
- (42) Kuna käesoleva direktiivi eesmärke ei suuda liikmesriigid piisavalt saavutada, sest vaja on lihtsustada õigusala koostööd kriminaalasjades, tagades usalduse kuriteoohvrite õiguste võrdse kättesaadavuse vastu olenemata sellest, kus kuritegu liidus toime pandi, küll aga saab neid kavandatavate meetmete ulatuse ja toime tõttu paremini saavutada liidu tasandil, võib liit võtta meetmeid kooskõlas Euroopa Liidu lepingu (ELi leping) artiklis 5 sätestatud subsidiaarsuse põhimõttega. Kõnealusel artiklis sätestatud proportsionaalsuse põhimõtte kohaselt ei lähe käesolev direktiiv nimetatud eesmärkide saavutamiseks vajalikust kaugemale.

- (43) ELi lepingule ja ELi toimimise lepingule lisatud protokoll nr 22 (Taani seisukoha kohta) artiklite 1 ja 2 kohaselt ei osale Taani käesoleva direktiivi vastuvõtmisel ning see ei ole tema suhtes siduv ega kohaldatav.
- (44) ELi lepingule ja ELi toimimise lepingule lisatud protokoll nr 21 (Ühendkuningriigi ja Iirimaa seisukoha kohta vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala suhtes) artikli 3 ning artikli 4a lõike 1 kohaselt on Iirimaa 27. oktoobri 2023. aasta kirjaga teatanud oma soovist osaleda käesoleva direktiivi vastuvõtmisel ja kohaldamisel.
- (45) Euroopa Andmekaitseinspektoriga konsulteeriti kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2018/1725¹⁵ artikli 42 lõikega 1.
- (46) Direktiivi 2012/29/EL tuleks seetõttu vastavalt muuta,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA DIREKTIIVI:

¹⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. oktoobri 2018. aasta määrus (EL) 2018/1725, mis käsitleb füüsiliste isikute kaitset isikuandmete töötlemisel liidu institutsioonides, organites ja asutustes ning isikuandmete vaba liikumist, ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 45/2001 ja otsus nr 1247/2002/EÜ (ELT L 295, 21.11.2018, lk 39, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2018/1725/oj>).

Artikkel 1
Direktiivi 2012/29/EL muutmine

Direktiivi 2012/29/EL muudetakse järgmiselt.

1) Lisatakse järgmine artikkel:

„Artikkel 3a

Kuriteohvrite abiliinid

1. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed, et luua ligipääsetavad, kasutajasõbralikud, turvalised, tasuta ja konfidentsiaalsed kuriteohvrite abiliinid. Need abiliinid:
 - a) annavad kuriteohvritele artikli 4 lõikes 1 osutatud teavet;
 - b) pakuvad emotsionaalset tuge;
 - c) suunavad vajaduse korral kuriteohvrid asjakohaste teenuste, sealhulgas üldiste ja spetsialiseeritud abiteenuste või spetsialiseeritud abiliinide juurde.
2. Liikmesriigid tagavad, et lisaks olemasolevatele riigisisestele telefoninumbritele on lõikes 1 osutatud abiliinid telefoni teel kättesaadavad kogu liitu hõlmava riigisiseste kõnede jaoks mõeldud telefoninumbri 116 006 kaudu. Lisaks tagavad liikmesriigid, et selliseid teenuseid pakutakse muu turvalise ja ligipääsetava info- ja kommunikatsioonitehnoloogia, sealhulgas veebirakenduste ja veebisaitide abil.

3. Liikmesriigid tagavad, et kuriteoohvritele, kes on kannatanud kahju muus liikmesriigis kui nende elukohaliikmesriik, on abiliinid lisaks kogu liitu hõlmavale numbrile kättesaadavad ka selleks mõeldud rahvusvaheliste kõnede numbri kaudu. Sellised rahvusvahelised kõned ei pea olema tasuta.
4. Liikmesriigid tagavad, et lõigetes 1 ja 2 osutatud abiliinide kaudu osutatavad teenused on kättesaadavad nende ametlikus keeles või ametlikes keeltes, nagu on kindlaks määratud riigisiseses õiguses. Liikmesriigid püüavad tagada nende teenuste osutamise vähemalt ühes muus keeles, mis on asjaomases liikmesriigis laialdaselt arusaadav.
5. Kui lõike 1 punktides a ja c osutatud teenuseid osutatakse info- ja kommunikatsioonitehnoloogia abil, tagavad liikmesriigid, et need teenused on kättesaadavad kuriteoohvrile arusaadavas keeles, kasutades näiteks kirjaliku ja suulise tõlke tehnoloogiat.
6. Abiliine võivad luua avalik-õiguslikud või valitsusvälised organisatsioonid ja nende korraldus võib põhineda kutselisel või vabatahtlikul alusel.
7. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed, mis tagavad, et abiliinid pakuvad kuriteoohvritele kvaliteetset ja ligipääsetavat abi piisavatel lahtiolekuaegadel.
8. Liikmesriigid tagavad, et abiliine haldavad asjakohase koolituse saanud isikud.“

2) Lisatakse järgmine artikkel:

„Artikkel 5a

Kuriteost teatamine

1. Liikmesriigid tagavad, et kuriteoohvrid saavad teatada kuritegudest pädevatele asutustele tasuta, ligipääsetavate, kasutajasõbralike, turvaliste ja hõlpsasti kättesaadavate kanalite kaudu.

Lisaks kuriteost isiklikult teatamisele tagavad liikmesriigid, et kuritegudest saab pädevatele asutustele teatada tasuta, ligipääsetava, turvalise ning kasutajasõbraliku info- ja kommunikatsioonitehnoloogia abil vähemalt mittekiireloomuliste juhtumite ja mittevägivaldsete kuritegude puhul, tingimusel et selline teatamisviis on kuriteoohvrite huvides parim.

Kui liikmesriik näeb ette võimaluse teatada kuriteost info- ja kommunikatsioonitehnoloogia abil, hõlmab see võimalus teostatavuse korral tõendite esitamist.

Kuritegudest teatamine info- ja kommunikatsioonitehnoloogia abil ei piira kuriteost teatamise ja tõendite esitamise vormistamist käsitlevate riigisiseste menetlusnormide kohaldamist.

2. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed, et hõlbustada kooskõlas riigisiseste menetlusnormidega kuriteost teatamist pädevatele asutustele kõigi füüsiliste ja juriidiliste isikute jaoks, kes teavad või heauskselt kahtlustavad, et on toime pandud kuritegu, või kavatsetakse toime panna vägivallategu.
3. Selleks et kodanikuühiskonna organisatsioonidel, kes tõenäoliselt saavad teavet kuritegude kohta, oleks kolmanda isikuna hõlpsam kuriteost teatada, võtavad liikmesriigid vajalikud meetmed, et võimaldada pädevate asutuste koostööd selliste organisatsioonidega.
4. Kui kuriteost teatab muu isik kui kuriteoohver, tagavad liikmesriigid, et pädevad asutused võtavad vajaduse korral ja kooskõlas riigisisese õigusega kuriteoohvri kaitseks asjakohaseid meetmed enne, kui kurjategijat kuriteoteatest teavitatakse.
5. Liikmesriigid tagavad, et isik, kellelt on võetud vabadus või kelle vabadust on piiratud, saab tegelikult teatada kuriteost, mis on toime pandud kinnipidamis- või majutusasutuses, kust kõnealusel isikul ei ole lubatud lahkuda või kust tal ei ole võimalik omal soovil lahkuda, või kohtades, kus tema liikumisvabadus on piiratud. Sellised kohad on vähemalt järgmised:
 - a) vangla, kinnipidamiskeskus ning kahtlustatavate ja süüdistatavate kinnipidamiskamber;

- b) spetsiaalsed kinnipidamis- ja majutusasutused asjaomases liikmesriigis ebaseaduslikult viibivatele kolmanda riigi kodanikele, sealhulgas nende tagasisaatmise ja väljasaatmise ettevalmistamise eesmärgil;
 - c) rahvusvahelise kaitse taotlejatele ja saajatele mõeldud asutused;
 - d) muud liiki avalik-õiguslik või eraõiguslik asutus, kust kuriteoohvril ei ole lubatud lahkuda või kust tal ei ole võimalik omal soovil lahkuda, näiteks spetsialiseeritud majutuskeskused puuetega inimestele, lastele ja eakatele.
6. Kui kuriteost teatamiseks võtab pädeva asutusega ühendust laps, tagavad liikmesriigid, et kuriteoteate esitamise protseduur on turvaline, toimub konfidentsiaalselt kooskõlas riigisisese õigusega, kavandatud ja kättesaadav lapsesõbralikul viisil ning toimub lapse vanusele ja küpsusele vastavas keeles.

Kui kuritegu on seotud vanemliku vastutuse kandjaga ning lapsohvri ja vanemliku vastutuse kandja vahel on huvide konflikt, tagavad liikmesriigid, et lapsohvri võimalus kuriteost teatada ei sõltu vanemliku vastutuse kandja nõusolekust. Liikmesriigid tagavad, et pädevad asutused võtavad lapse turvalisuse kaitseks vajalikud meetmed enne, kui nad teavitavad vanemliku vastutuse kandjat kuriteoteatest.

7. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed, mis tagavad, et kolmanda riigi kodanikest kuriteoohvrid, olenemata nende elanikustaatuses, ei heidutata kuriteost teatamast ja et neid ei diskrimineerita. Liikmesriigid tagavad eelkõige, et ühtegi kuriteoohvrit, olenemata nende elanikustaatuses, ei takistata kasutamast käesolevast direktiivist tulenevaid õigusi, sealhulgas õigust olla ära kuulatud vastavalt artiklile 10 ja õigust individuaalsele hindamisele vastavalt artiklile 22.

Liikmesriigid võivad kooskõlas riigisisese õigusega anda igal ajal nende territooriumil ebaseaduslikult viibivale kolmanda riigi kodanikule sõltumatu elamisloa või muu riigis viibimise õigust andva loa.

8. Liikmesriigid tagavad, et kuriteost teatamise ajal antakse kuriteoohvrile
 - a) teada võimalusest, et tema isikuandmeid võib avaldada kurjategijale vastavalt artikli 21 lõikele 3, et kurjategijal oleks võimalik kasutada oma kaitseõigust, ja
 - b) võimalus väljendada selle võimaluse kohta oma seisukohti.“

3) Artiklit 6 muudetakse järgmiselt:

a) lõikesse 1 lisatakse järgmised punktid:

„c) otsus esitada kurjategijale süüdistus;

d) kaitsemeetmete, sealhulgas lähenemiskeelu kasutamise võimalus;

e) kuriteoohvri roll kriminaalmenetluses kooskõlas riigisiseste õigusnormidega, sealhulgas kohaldataval juhul võimalus saada sellise menetluse osaliseks;

f) hüvitise taotlemise ja saamise suhtes kohaldatavad normid.“;

b) lõige 5 asendatakse järgmisega:

„5. Liikmesriigid tagavad, et kuriteoohvrile pakutakse võimalust, et teda teavitatakse põhjendamatu viivitusega, kui teda puudutava kuriteo eest vahistatud, kohtu alla antud või karistust kandev isik vabastatakse kinnipidamisasutusest, sealhulgas juhul, kui see isik jääb kohtuliku järelevalve alla, või on kinnipidamiskohast põgenenud. Lisaks tagavad liikmesriigid, et kuriteoohvreid teavitatakse kurjategija vabastamise või põgenemise korral nende kaitseks võetud asjakohastest meetmetest.“;

c) lisatakse järgmine lõige:

„7. Liikmesriigid tagavad, et kooskõlas riigisisese õiguses sätestatud dokumenteerimiskorraga dokumenteeritakse korrektselt asjaolu, et kuriteoohvrit on teavitatud tema õigusest saada kriminaalmenetluse kohta teavet, ja kuriteoohvri taotlus saada käesoleva artikli alusel teavet.“

4) Artikli 7 lõiked 6 ja 7 asendatakse järgmisega:

„6. Piiramata lõikeid 1 ja 3 võib kirjaliku tõlke asemel teha oluliste dokumentide suulise tõlke või suulise kokkuvõtte tingimusel, et sellise suulise tõlke või suulise kokkuvõttega ei mõjutata menetluse õiglust ega kuriteoohvri võimalust kasutada oma õigusi, sealhulgas võimalust osaleda kriminaalmenetluses vastavalt kuriteoohvri rollile selles.

7. Liikmesriigid tagavad, et pädev asutus hindab, kas kuriteoohver vajab suulist või kirjalikku tõlget, nagu on sätestatud käesoleva artikli lõigetes 1 ja 3. Kuriteoohver võib vaidlustada otsuse suulist või kirjalikku tõlget mitte pakkuda. Otsuse vaidlustamist käsitlevad menetlusnormid määratakse kindlaks riigisisese õigusega. Kohtuistungil tehtud otsuse suhtes mitte pakkuda suulist või kirjalikku tõlget kohaldatakse artikli 10b lõike 2 sätteid.“

5) Artiklit 8 muudetakse järgmiselt:

a) lõiked 2 ja 3 asendatakse järgmisega:

- „2. Liikmesriigid tagavad, et asjaomased üldised või spetsialiseeritud abiteenuse osutajad võtavad kuriteoohvritega põhjendamatu viivitusega ühendust, kui artiklis 22 osutatud individuaalse hindamise käigus tehakse kindlaks vajadus toe järele ja tingimusel, et kuriteoohver, keda on osutatavatest abiteenustest teavitatud, annab nõusoleku, et abiteenuste osutajad temaga ühendust võtavad, või kui kuriteoohver taotleb abi.
3. Liikmesriigid võtavad meetmeid, et juurutada tasuta ja konfidentsiaalsed spetsialiseeritud abiteenused, mis täiendavad üldist ohvriabiteenust või on selle osa, või võimaldada ohvriabiorganisatsioonidel pöörduda sellist spetsialiseeritud abi pakkuvate spetsialiseeritud üksuste poole. Kuriteoohvritel on vastavalt nende erilistele vajadustele juurdepääs sellistele teenustele ning pereliikmetel on juurdepääs vastavalt nende erilistele vajadustele ja kuriteoohvri suhtes toime pandud kuriteo tagajärjel tekitatud kahju suurusele. Kui spetsialiseeritud abiteenuseid ei osutata üldiste ohvriabiteenuste osana, tuleb üldisi ja spetsialiseeritud abiteenuseid koordineerida.“;

b) lisatakse järgmised lõiked:

„6. Liikmesriigid püüavad tagada, et spetsialiseeritud abiteenused jääksid kuriteoohvrite jaoks täielikult toimivaks ka kriisiajal, näiteks tervisekriiside, humanitaarolukordade või muude hädaolukordade ajal.

7. Ohvriabiteenused peavad olema kättesaadavad ja kergesti ligipääsetavad, sealhulgas veebis või muude sobivate vahendite, näiteks info- ja kommunikatsioonitehnoloogia abil. Liikmesriigid tagavad, et käesolevas artiklis ja artiklis 9a osutatud ohvriabiteenuste geograafiline jaotus ja nende osutamise suutlikkus on piisav, võttes arvesse asjaomase liikmesriigi geograafiat ja demograafilist koosseisu.“

6) Artiklit 9 muudetakse järgmiselt:

a) lõiget 1 muudetakse järgmiselt:

i) punkt a asendatakse järgmisega:

„a) teave, nõustamine ja tugi, mis on seotud kuriteoohvri õigustega, sealhulgas seoses õigusega pääseda juurde riiklikele hüvituskeemidele, kui kuriteoga on tekitatud kahju, õigusega õigusnõustamisele, sealhulgas tasuta õigusabile, ning seoses kuriteoohvri rolliga kriminaalmenetluses, sealhulgas ettevalmistustega kohtuistungil osalemiseks.“;

ii) punkt c asendatakse järgmisega:

„c) emotsionaalne tugi;

ca) psühholoogiline tugi, või kui psühholoogiline tugi ei ole kättesaadav, suunamine teenuste juurde, mis võivad pakkuda psühholoogilist tuge;“;

iii) lisatakse järgmine lõik:

„Kui artiklis 22 osutatud individuaalse hindamise käigus on kindlaks tehtud eriline vajadus psühholoogilise toe järele, on esimese lõigu punkti ca kohaldamisel sellist tuge vajavale kuriteoohvrile kättesaadav täiendav psühholoogiline tugi nii kaua, kui seda on vaja, vastavalt kuriteoohvri individuaalsetele vajadustele ja asjaomastele riiklikele tervishoiu- või sotsiaalsüsteemidele, mis reguleerivad psühholoogilise toe kättesaadavust.“;

b) lõige 2 asendatakse järgmisega:

„2. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed, mis tagavad, et ohvriabiteenuste puhul pööratakse erilist tähelepanu selliste kuriteoohvrite erilistele vajadustele, kes on kannatanud olulist kahju kuriteo raskuse tõttu.“;

c) lõike 3 punkt b asendatakse järgmisega:

„b) sihipärane ja integreeritud abi ning teave meditsiinilise ja kohtumeditiinilise läbivaatuse teenuste, mis võib hõlmata igakülgseid tervishoiuteenuseid, sealhulgas seksuaal- ja reproduktiivtervishoiu teenuseid kooskõlas riigisisese õigusega ja asjakohasel juhul nende teenuste juurde suunamine, samuti teave sotsiaalse ja psühholoogilise nõustamise, sealhulgas traumaabi kohta ning asjakohasel juhul nende teenuste juurde suunamine eriliste vajadustega kuriteoohvrite puhul, nagu Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2024/1385* kohaldamisalasse kuuluva seksuaalvägivalla, soolise vägivalla, sealhulgas naistevastase vägivalla ja perevägivalla ohvrid, inimkaubanduse ohvrid, organiseeritud kuritegevuse ohvrid, puuetega ohvrid, ärakasutamise ohvrid, vaenukuritegude ohvrid, terrorismiohvid, piinamise ohvrid, sunniviisilise kadumise ohvrid ning Rahvusvahelise Kriminaalkohtu Rooma statuudi artiklites 6, 7, 8 ja 8a määratletud genotsiidi, inimsusevastaste kuritegude, sõjakuritegude või agressioonikuritegude ohvrid.“;

* Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. mai 2024. aasta direktiiv (EL) 2024/1385, mis käsitleb naistevastase vägivalla ja perevägivalla tõkestamist (ELT L, 2024/1385, 24.5.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1385/oj>).“;

d) lisatakse järgmised lõiked:

- „4. Liikmesriigid tagavad kooskõlas direktiiviga (EL) 2024/1385 ja riigisisese õigusega seksuaalvägivalla ohvritele õigeaegse juurdepääsu tervishoiuteenustele, sealhulgas seksuaal- ja reproduktiivtervishoiu teenustele.
5. Liikmesriigid tagavad kooskõlas artikli 26a lõike 1 punktis d osutatud protokollide või suunistega kaitse ja spetsialiseeritud abiteenused, mida on vaja eriliste vajadustega kuriteoohvrite mitmesuguste vajadustega tegelemiseks.
6. Liikmesriigid tagavad, et käesolevas artiklis ja artiklis 9a osutatud abiteenused vastavad nende teenuste kvaliteedi suhtes kohaldatavatele standarditele. Asjakohasel juhul vaadatakse osutatavad abiteenused läbi, et neid vastavalt vajadusele kohandada. Teenuste läbivaatamine ei tohi neid teenuseid osutavaid organisatsioone põhjendamatult koormata.“

7) II peatükki lisatakse järgmine artikkel:

„Artikkel 9a

Lapsohvritele mõeldud sihipärased ja integreeritud abiteenused

1. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed, mis tagavad, et lapsohvritele on kättesaadavad sihipärased ja integreeritud lapsesõbralikud abiteenused, mis pakuvad eakohast tuge ja kaitset, mida on vaja lapsohvrite, sealhulgas kuriteo tunnistajaks olemise tõttu kahju kannatanud laste mitmesuguste vajadustega kõikehõlmavaks tegelemiseks.
2. Lõikes 1 osutatud lapsohvritele mõeldud sihipärase ja integreeritud abiteenuste raames nähakse ette asutustevahelisel koostööl põhinev koordineeritud mehhanism, mis hõlmab järgmisi teenuseid:
 - a) artiklis 4 osutatud teabe andmine;
 - b) meditsiiniline läbivaatus;
 - c) emotsionaalne, sotsiaalne ja psühholoogiline tugi;
 - d) haldusabi;
 - e) kuriteost teatamine;

- f) artiklis 22 osutatud individuaalne hindamine;
- g) artikli 24 lõike 1 punktis a osutatud küsitluste videosalvestamine.

- 3. Liikmesriigid kaaluvad lõikes 2 osutatud teenuste osutamise tagamist samades ruumides, pöörates erilist tähelepanu lapseohvrite huvidele, sealhulgas lapseohvrile kuriteoga tekitatud kahju tõsidusele.
- 4. Käesolevas artiklis osutatud lapseohvritele mõeldud sihipäraseid ja integreeritud abiteenuseid võivad pakkuda avalik-õiguslikud või valitsusvälised organisatsioonid.“

8) Lisatakse järgmised artiklid:

„Artikkel 10a

Õigus abile kohturuumides

Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed, mis tagavad, et kuriteoohvrid saavad kohturuumides ja vastavalt oma individuaalsetele vajadustele emotsionaalset tuge ja praktilist teavet kriminaalasja kohtuliku menetlemise korralduslike aspektide kohta.

Artikkel 10b

Õigus saada teavet kohtumenetluse käigus tehtud otsuste kohta ja õigus otsused vaidlustada

1. Liikmesriigid tagavad, et kuriteoohvrit teavitatakse viivitamata vastavalt tema riigisisese õiguse kohasele seisundile kriminaalmenetluses otsustest, mis puudutavad artikli 7 lõigete 1 ja 3 kohast õigust saada kohtuistungil suulist ja kirjalikku tõlget, ning kohtumenetluse käigus tehtud otsustest, mis puudutavad artikli 23 lõike 3 kohaseid meetmeid ja mis teda otseselt mõjutavad.
2. Liikmesriigid tagavad, et kuriteoohvritel on vastavalt nende riigisisese õiguse kohasele seisundile kriminaalmenetluses õigus vaidlustada kooskõlas riigisisese õigusega vähemalt kõik sellised otsused, mis on tehtud kohtuistungitel seoses nende
 - a) õigusega suulisele või kirjalikule tõlkele vastavalt artikli 7 lõigetele 1 ja 3;
 - b) õigusega anda selgitusi vastavalt artiklile 10 ja
 - c) õigusega saada tasuta õigusabi vastavalt artiklile 13.

Liikmesriigid võivad kuriteoohvritele näha ette võimaluse vaidlustada artikli 18 ja artikli 23 lõike 3 alusel tehtud otsused.

Käesoleva lõike kohaste otsuste vaidlustamist käsitlevad menetlusnormid, sealhulgas selle kohta, kas sellisel vaidlustamisel on peatav toime, määratakse kindlaks riigisisese õigusega. Vaidlustamise kaalumine ei tohi kriminaalmenetlust põhjendamatult pikendada. Vaidlustatud otsuse võib läbi vaadata samas astmes ja sama asutus, sealhulgas suuliselt kohtumenetluse ajal. “

9) Artikkel 13 asendatakse järgmisega:

„Artikkel 13

Õigus tasuta õigusabile

1. Liikmesriigid tagavad, et kuriteoohvritel, kellel on õigus saada kriminaalmenetluse osaliseks ja kellel ei ole piisavalt vahendeid, et tasuda juristile kriminaalmenetluse käigus osutatava õigusabi eest, on õigus saada tasuta õigusabi, sealhulgas hüvitise taotlemiseks, kui see on kohaldatav.

Liikmesriigid võivad kontrollida taotleja rahalisi vahendeid või taotluse põhjendatust või mõlemat, et teha kindlaks, kas tuleb anda tasuta õigusabi.

Kui liikmesriik kontrollib taotleja rahalisi vahendeid, võtab ta arvesse kõiki asjakohaseid ja objektiivseid tegureid, nagu asjaomase isiku sissetulek, vara ja perekonnaseis, juristi osutatava õigusabi kulud ja elatustase asjaomases liikmesriigis ning kuriteoohvri sõltuvus kurjategijast.

Kui liikmesriik kontrollib taotluse põhjendatust, võtab ta arvesse kuriteo raskusastet, juhtumi keerukust ja kuriteoohvrile tekitatud kahju suurust.

Menetlusnormid, mis reguleerivad kuriteoohvrite õigust saada tasuta õigusabi, määratakse kindlaks riigisisese õigusega.

2. Olenemata lõikest 1 tagavad liikmesriigid, et teatavatel riigisiseses õiguses kindlaks määratud kuriteoohvrite kategooriatel, nagu lapsohvrid või puuetega ohvrid, kellel on õigus saada kriminaalmenetluse osaliseks ja kellel ei ole piisavalt rahalisi vahendeid, on õigus saada tasuta õigusabi.“

10) Artikli 16 lõige 2 asendatakse järgmisega:

- „2. Liikmesriigid kehtestavad täitemeetmed, mille eesmärk on aidata kaasa sellele, et kurjategija maksaks kuriteoohvrile määratud hüvitise põhjendamatu viivituseeta.
3. Kui tahtliku vägivallakuriteo ohvrile on määratud hüvitis, kuid kurjategija ei ole seda kuriteoohvrile määratud hüvitist mõistliku aja jooksul maksnud ja artikli lõikes 2 osutatud meetmed ei ole mõistliku aja jooksul tulemust andnud, võivad liikmesriigid kooskõlas riigisisese õigusega maksta ise kuriteoohvrile määratud hüvitise kas täielikult või osaliselt. Selline makse ei vabasta kurjategijat määratud hüvitise maksmise kohustusest ning liikmesriikidel on õigus nõuda see summa kurjategijalt tagasi.“

11) Artiklit 17 muudetakse järgmiselt:

a) lõige 1 asendatakse järgmisega:

„1. Liikmesriigid tagavad, et nende pädevad asutused võtavad asjakohaseid meetmeid, et vähendada raskusi, mis tekivad eelkõige menetluse läbiviimisel, kui kuriteoohver ei ole selle liikmesriigi elanik, kus kuritegu toime pandi. Selleks peaks selle liikmesriigi ametiasutustel, kus kuritegu toime pandi, olema võimalik teha järgmist:

- a) võtta kuriteoohvri ütlused viivitamata pärast seda, kui kuriteokaebus on esitatud pädevale asutusele;
- b) kuulata üle teise liikmesriigi elanikuks olev kuriteoohver videokonverentsi või muude audiovisuaalsete edastamisvahendite abil vastavalt 29. mai 2000. aasta konventsioonile, mille nõukogu on koostanud Euroopa Liidu lepingu artikli 34 alusel Euroopa Liidu liikmesriikide vahelise vastastikuse õigusabi kohta kriminaalajades^{*}, ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivile 2014/41/EL^{**};

- c) hõlbustada teise liikmesriigi elanikuks oleva kuriteoohvri osalemist kriminaalmenetluses videokonverentsi või muu kaugsidetehnoloogia abil, niivõrd kui see on liidu ja riigisisese õiguse alusel võimalik ning vastavalt kuriteoohvri rollile kriminaalmenetluses.

* ELT C 197, 12.7.2000, lk 3.

** Euroopa Parlamendi ja nõukogu 3. aprilli 2014. aasta direktiiv 2014/41/EL, mis käsitleb Euroopa uurimismäärust kriminaalasjades (ELT L 130, 1.5.2014, lk 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2014/41/oj>).“;

b) lisatakse järgmine lõige:

„4. Liikmesriigid tagavad, et pädevad asutused saavad vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EL) 2018/1727* taotleda abi Eurojustilt ning nõukogu otsusega 2008/976/JSK** loodud Euroopa õigusalase koostöö võrgustikult ning et pädevad asutused võivad edastada Eurojustile ja Euroopa õigusalase koostöö võrgustikule teavet, et hõlbustada koostööd teiste liikmesriikide pädevate asutustega piiriüleste juhtumite korral kooskõlas Eurojusti ja Euroopa õigusalase koostöö võrgustiku volitustega.

* Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. novembri 2018. aasta määrus (EL) 2018/1727 Euroopa Liidu Kriminaalõigusalase Koostöö Ameti (Eurojust) kohta ning millega asendatakse ja tunnistatakse kehtetuks nõukogu otsus 2002/187/JSK (ELT L 295, 21.11.2018, lk 138, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2018/1727/oj>).

** Nõukogu 16. detsembri 2008. aasta otsus 2008/976/JSK Euroopa õigusalase koostöö võrgustiku kohta (ELT L 348, 24.12.2008, lk 130, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dec/2008/976/oj>).“

12) Lisatakse järgmine artikkel:

„Artikkel 18a

Täiendav õigus kaitsele

Liikmesriigid tagavad, et käesoleva direktiivi kohaseid abi- ja kaitsemeetmeid saavad kasutada kuriteoohvrid, kes on kannatanud lisakahju, näiteks väärrikuse alandamisest, mis tuleneb riigisiseses õiguses määratletud selliste raskete kuritegude ülistamisest, milleks on näiteks avalik üleskutse panna toime Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2017/541* artiklis 5 määratletud terroriakt, või kurjategijate tunnustamisest.

* Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. märtsi 2017. aasta direktiiv (EL) 2017/541 terrorismivastase võitluse kohta, millega asendatakse nõukogu raamotsus 2002/475/JSK ning muudetakse nõukogu otsust 2005/671/JSK (ELT L 88, 31.3.2017, lk 6, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2017/541/oj>).“

13) Artikkel 19 asendatakse järgmisega:

„Artikkel 19

Õigus vältida kokkupuudet kurjategijaga

1. Liikmesriigid loovad vajalikud tingimused, mis võimaldavad vajaduse korral kuriteoohvritel ja nende pereliikmetel vältida kokkupuudet kurjategijaga ruumides, kus kriminaalmenetlust läbi viiakse, kas *ex officio* või kuriteoohvri taotluse alusel, välja arvatud juhul, kui kriminaalmenetluses on selline kokkupuude nõutav.
2. Liikmesriigid tagavad, et uutes kohtuhoonetes on kuriteoohvrite jaoks eraldi ooteruumid. Liikmesriigid hindavad võimalust luua olemasolevates kohturuumides kuriteoohvrite jaoks eraldi ooteruumid ja selle teostatavust.
3. Liikmesriigid tagavad, et vajaduse korral teavitatakse kuriteoohvreid sellest, milliseid meetmeid on võetud kurjategijaga kokkupuute vältimiseks.“

14) Artiklit 21 muudetakse järgmiselt:

a) pealkiri asendatakse järgmisega:

„Õigus eraelu puutumatus kaitsele ja isikuandmete avalikustamata jätmise“;

b) lisatakse järgmised lõiked:

- „3. Liikmesriigid tagavad, et kuriteoohvri elukohaga seotud isikuandmeid või muid samaväärseid kontaktandmeid, nagu kuriteoohvri telefoninumber ja e-posti aadress, ei avaldata kurjategijale, välja arvatud juhul, kui avalikustamine on vajalik Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2012/13/EL* artikli 7 kohaldamiseks või kui pädevad asutused on taotluse alusel või *ex officio* pärast juhtumipõhist hindamist kindlaks teinud, et avalikustamiseks on õigustatud huvi, mis kaalub üles kuriteoohvri õiguse isikuandmete kaitsele.
4. Lõiget 3 kohaldatakse kriminaalmenetluste suhtes, mis on algatatud pärast ... [kolm aastat pärast käesoleva muutmisdirektiivi jõustumise kuupäeva].

* Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. mai 2012. aasta direktiiv 2012/13/EL, milles käsitletakse õigust saada kriminaalmenetluses teavet (ELT L 142, 1.6.2012, lk 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2012/13/oj>).“

15) Artiklit 22 muudetakse järgmiselt:

a) pealkiri asendatakse järgmisega:

„Kuriteoohvrite individuaalne hindamine eriliste abi- ja kaitsevajaduste väljaselgitamiseks“;

b) lõiked 1, 2, 3 ja 4 asendatakse järgmisega:

„1. Liikmesriigid tagavad, et kuriteoohvri individuaalne hindamine viiakse läbi aegsasti (edaspidi „individuaalne hindamine“), et teha kogu menetluse kestel kindlaks erilised abi- ja kaitsevajadused, ning asjaolu, kas ja mil määral saaks kuriteoohver kasutada artikli 9 lõike 1 punktis c sätestatud täiendavat psühholoogilist tuge, artiklis 9a sätestatud teenuseid või artiklis 18, 18a, 23 või 24 sätestatud erimeetmeid, kuna ta on teise ja korduva ohvristamise, hirmutamise või kättemaksu suhtes eriti kaitsetu.

Liikmesriigid määravad kindlaks kuriteoohvrite individuaalse hindamise praktilise korralduse.

- 1a. Individuaalne hindamine algatatakse võimalikult varases etapis, näiteks kuriteoohvri esimesel kokkupuutel pädeva asutusega, ning hindamine kestab nii kaua, kui vaja, sõltuvalt iga kuriteoohvri erilistest vajadustest. Kui individuaalse hindamise algetapi tulemusel ilmneb vajadus teha põhjalikum hindamine, tehakse selline hindamine asjakohasel juhul koostöös või kooskõlastatult asjaomaste institutsioonide ja organitega ning üldiste ja spetsialiseeritud abiteenuste osutajatega, sealhulgas suunates kuriteoohvrid selliste teenuste osutajate juurde, sõltuvalt kuriteoohvri individuaalsetest vajadustest ja menetlusetapist.

Individuaalse hindamise teevad asjakohase koolituse saanud isikud kuriteoohvri huve arvestades ja pöörates erilist tähelepanu teisese ja korduva ohvristamise vältimisele.

Pädevad asutused, institutsioonid, organid ja abiteenuste osutajad vastavad kuriteoohvrite abi- ja kaitsevajadustele põhjendamatu viivituse ja kooskõlastatult.

2. Individuaalsel hindamisel võetakse arvesse järgmist:
 - a) kuriteoohvri isikuomadused, sealhulgas asjakohane kogemus diskrimineerimisega, muu hulgas diskrimineerimisega interseksionaalsetel alustel, nagu sugu, sealhulgas sooidentiteet, vanus, puue, elanikustaatus, usk või veendumused, keel, rassiline, sotsiaalne või etniline päritolu ja seksuaalne sättumus;
 - b) kuriteo liik või laad;
 - c) kuriteo asjaolud;
 - d) kuriteoohvri suhe kurjategijaga ja kurjategijast tulenevad riskid.
3. Individuaalse hindamise raames pööratakse erilist tähelepanu kuriteoohvritele,
 - a) kes on kannatanud olulist kahju tulenevalt kuriteo raskusest või kuriteo korduvusest;
 - b) kelle suhtes on toime pandud kuritegu, mis oli ajendatud eelarvamusest või diskrimineerimisest, mis võib olla eelkõige seotud nende isikuomadustega;
 - c) kelle suhe kurjategijaga ja sõltuvus temast muudab nad eriti kaitsetuks.

Esimese lõigu kohaldamisel võetakse igakülgset arvesse terrorismiohvrid, organiseeritud kuritegevuse ohvrid, inimkaubanduse ohvrid, soolise vägivalla, sealhulgas naistevastase vägivalla ja perevägivalla ohvrid, seksuaalvägivalla, sealhulgas laste seksuaalse kuritarvitamise ohvrid, kuritarvitamise ohvrid, vaenukuritegude ohvrid, piinamisohvrid, sunniviisilise kadumise ohvrid, puuetega ohvrid ning Rahvusvahelise Kriminaalkohtu statuudi artiklites 6, 7, 8 ja 8a määratletud genotsiidi, inimsusevastaste kuritegude, sõjakuritegude või agressioonikuritegude ohvrid. Kohaldataval juhul pööratakse erilist tähelepanu ohvritele, kes on langenud nende kuritegude veebipõhiste vormide ohvriks, ja ohvritele, kes kuuluvad rohkem kui ühte nimetatud kategooriasse.

Kui see on asjakohane ja sobilik, võetakse individuaalsel hindamisel arvesse kuriteoohvri pereliikmete erilisi vajadusi.

- 3a. Individuaalse hindamise raames pööratakse erilist tähelepanu lõike 2 punktis d osutatud kurjategijast tulenevale riskile, milleks on näiteks
- a) vägivaldse käitumise risk;
 - b) tervisekahjustuse tekitamise risk;
 - c) relvade kasutamise risk;

- d) seos organiseeritud kuritegeliku ühendusega või selles osalemine;
 - e) uimastite või alkoholi kuritarvitamine;
 - f) lapse väärkohtlemine;
 - g) vaimse tervise probleemid;
 - h) ahistav jälitamine või
 - i) ähvardamine või vaenukõne.
4. Käesoleva direktiivi kohaldamisel eeldatakse, et lapsohvritel on erilised abi- ja kaitsevajadused, kuna nad on vähekaitstud teisese ja korduva ohvristamise, hirmutamise ja kättemaksu eest. Selleks et teha kindlaks, kas ja mil määral tuleks neile kohaldada artiklites 18, 18a, 23 ja 24 sätestatud erimeetmeid, tehakse lapsohvritele individuaalne hindamine. Lapsohvrite individuaalne hindamine korraldatakse artiklis 9a osutatud sihipäraste ja integreeritud abiteenuste raames ning selles võetakse arvesse kõiki erilisi vajadusi, mis vanemliku hoolitsuseta lapsohvritel võivad kuriteo tagajärjel tekkida.“;

c) lõiked 6 ja 7 asendatakse järgmisega:

- „6. Kuriteoohvrid kaasatakse tihedalt individuaalsesse hindamisse ja selle tegemisel võetakse arvesse kuriteoohvrite soove, sealhulgas juhul, kui nad ei soovi kasutada artiklites 8, 9, 9a, 23 ja 24 sätestatud erimeetmeid.
7. Liikmesriigid tagavad, et individuaalsel hindamisel antud hinnang vaadatakse läbi vastavalt kuriteoohvri individuaalsetele vajadustele ning et vajaduse korral võetakse uusi meetmeid või kohandatakse juba võetud meetmeid vastavalt kuriteoohvri individuaalsetele vajadustele, tagamaks abi- ja kaitsemeetmete vastavuse kuriteoohvri muutuvale olukorrale. Kui individuaalse hinnangu aluseks olevad asjaolud on oluliselt muutunud, tagavad liikmesriigid, et hinnangut ajakohastatakse kogu kriminaalmenetluse vältel.“

16) Artiklit 23 muudetakse järgmiselt:

a) lõige 1 asendatakse järgmisega:

„1. Ilma et see piiraks kaitseõigust ja kooskõlas kohtu kaalutusõigust käsitlevate normidega tagavad liikmesriigid, et eriliste kaitsevajadustega kuriteoohvrid, kellele kohaldatakse individuaalse hindamise tulemusel kindlaks tehtud erimeetmeid, võivad kasutada käesoleva artikli lõigetes 2, 3 ja 4 sätestatud meetmeid. Kui pärast individuaalset hindamist ette nähtud erimeedet ei ole operatiivsete või praktiliste piirangute tõttu võimalik võtta või kui esineb kiireloomuline vajadus kuriteoohvrit küsitleda ja selle tegemata jätmise võib kuriteoohvrile või muule isikule kahju tekitada või menetluse käiku takistada, võivad liikmesriigid erandkorras otsustada ette nähtud erimeedet mitte võtta.“

b) lõike 2 punkt d asendatakse järgmisega:

„d) kui kuriteoohver seda soovib, kui see ei takista kriminaalmenetluse käiku ja kui küsitlejaks ei ole prokurör või kohtunik, viib kõik direktiivi (EL) 2024/1385 kohaldamisalas oleva seksuaalvägivalla või soolise vägivalla, sealhulgas naistevastase vägivalla ja perevägivalla ohvrite küsitlemised läbi samast soost isik.“;

c) lõike 3 punkt c asendatakse järgmisega:

„c) meetmed sellise tarbetu ülekuulamise vältimiseks, mis puudutab kuriteohvri eraelu, mis ei ole kuriteoga seotud, sealhulgas kuriteohvri seksuaalset sättumust, sugu, sealhulgas sooidentiteeti, või varasemat seksuaalset käitumist, ja“;

d) lisatakse järgmised lõiked:

„4. Liikmesriigid tagavad, et nende pädevatele asutustele antakse õigus võtta kriminaalmenetluse ajal ja nii kaua, kui seda on vaja, artikli 22 kohaselt kindlaks tehtud eriliste kaitsevajadustega kuriteohvrite füüsiliseks kaitseks asjakohaseid meetmeid, sealhulgas järgmisi meetmeid:

- a) õiguskaitseasutuste või riigisisese õiguse kohaselt füüsilist kaitset pakkuvate muude organite pidev või ajutine kohalolek;
- b) kohesed lähenemiskeelud või muud lähenemiskeelud, et pakkuda kuriteohvritele vägivalletegude eest kaitset kooskõlas riigisisese õigusega;
- c) võimalus peatuda varjupaigas ja muus asjakohases ajutist majutust pakkuvas kohas kooskõlas riigisisese õigusega.

5. Liikmesriigid tagavad, et kui see on kuriteoohvri turvalisuse seisukohast asjakohane, teavitavad pädevad asutused kuriteoohvrit võimalusest taotleda kohest lähenemiskeeldu või muud lähenemiskeeldu ja võimalusest taotleda lähenemiskeeldude või kaitsemeetmete piiriülest tunnustamist kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga 2011/99/EL* ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) nr 606/2013**.

* Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. detsembri 2011. aasta direktiiv 2011/99/EL Euroopa lähenemiskeelu kohta (ELT L 338, 21.12.2011, lk 2, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2011/99/oj>).

** Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. juuni 2013. aasta määrus (EL) nr 606/2013 tsiviilasjades määratud kaitsemeetmete vastastikuse tunnustamise kohta (ELT L 181, 29.6.2013, lk 4, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2013/606/oj>).“

17) Artiklit 24 muudetakse järgmiselt:

a) lõikesse 1 lisatakse järgmine punkt:

„d) kriminaaluurimise ja -menetluse käigus tagatakse kooskõlas artikliga 10 lapse õigus anda selgitusi ja tegutsemine lapse huvides.“

b) lisatakse järgmine lõige:

„3. Kui süütegu on seotud vanemliku vastutuse kandjaga selliselt, et lapsohvri ja vanemliku vastutuse kandja vahel on huvide konflikt, võtavad liikmesriigid arvesse seda, mis on lapse huvides parim, ja tagavad, et ükski riigisisese õiguse kohaselt nõusolekut eeldav toiming ei sõltu vanemliku vastutuse kandja nõusolekust.“

18) Artikkel 25 asendatakse järgmisega:

„Artikkel 25

Spetsialistide koolitamine

1. Liikmesriigid tagavad, et ametnikud, kes tõenäoliselt puutuvad kokku kuriteoohvritega, näiteks politseinikud ning kohtutöötajad, saavad nii üld- kui ka erikoolitust tasemel, mis vastab nende kokkupuutele kuriteoohvriga, et suurendada nende teadlikkust kuriteoohvrite vajadustest, mis võimaldab neil kuriteoohvritega erapooletult, lugupidavalt, mittediskrimineerivalt ja professionaalselt ning asjakohasel juhul trauma-, soo-, puute- ja lapsetundlikul viisil tegeleda, ning vältida teisest ohvristamist. Koolitust pakutakse ka seoses küberkuritegevuse ohvritega.

2. Ilma et see piiraks kohtuasutuste sõltumatust ning kohtusüsteemide korralduse erinevusi liidu piires, võtavad liikmesriigid vajalikud meetmed, mis tagavad, et uurimises ja kriminaalmenetluses osalevatele kohtunikele ja prokuröridele pakutakse nii üld- kui ka erikoolitust, mis vastab käesoleva direktiivi eesmärkidele ning nende kohtunike ja prokuröride tööülesannetele. Selline koolitus põhineb inimõigustel, on ohvrikeskne ning soo-, puuete- ja lapsetundlik.
3. Ilma et see piiraks õiguselukutse sõltumatust, soovivad liikmesriigid, et juristide koolitamise eest vastutavad isikud teeksid kättesaadavaks nii üld- kui ka erikoolituse, et suurendada juristide teadlikkust kuriteoohvrite vajadustest ning võimaldada neil kohelda kuriteoohvreid trauma-, soo-, puuete- ja lapsetundlikul viisil.
4. Riiklike teenistuste või ohvriabiorganisatsioonide rahastamise kaudu stimuleerivad liikmesriigid algatusi, mis võimaldavad ohvriabi ja lepitava õigusemõistmise teenuste osutajatel saada piisavat koolitust tasemel, mis vastab nende kokkupuutele kuriteoohvritega, ning järgida ametialaseid nõudeid tagamaks, et neid teenuseid osutatakse erapooletult, lugupidavalt, mittediskrimineerivalt, lapsetundlikult ja professionaalselt.

5. Vastavalt asjaomastele töökohustustele ning olenevalt spetsialistide, sealhulgas asjaomaste tervishoiuspetsialistide kuriteoohvriga kokkupuute laadist ja ulatusest, on koolitamise eesmärk aidata spetsialistidel kuriteoohvleid kindlaks teha ning kohelda neid austavalt, professionaalselt ja mittediskrimineerivalt.
6. Käesolevas artiklis osutatud koolitusel võetakse arvesse artikli 26a lõikes 1 osutatud protokolle või suuniseid.
7. Käesolevas artiklis osutatud koolitust, mis kuulub liikmesriikide vastutusalasse, korraldatakse korrapäraselt. Iga liikmesriik võtab meetmeid koolituse eest vastutavate organite ja organisatsioonide toetamiseks, et sellised koolitused välja töötada, neid korraldada, tagada nende pakkumine ning nende kvaliteet ja kättesaadavus liikmesriigi kogu territooriumil.“

19) Lisatakse järgmine artikkel:

„Artikkel 25a

Teadlikkuse suurendamine kuriteoohvrite õigustest ja sellekohane teavitustegevus

1. Liikmesriigid võtavad vajalikke meetmeid, sealhulgas info- ja kommunikatsioonitehnoloogia abil, et suurendada teadlikkust käesolevas direktiivis sätestatud õigustest, vähendada ohvristamise riski ja vähendada miinimumini kuritegude negatiivset mõju ning teise ja korduva ohvristamise, hirmutamise ja kättemaksu riski, suunates meetmed eelkõige riskirühmadele, nagu lapsed ja soolise vägivalda ohvrid. Sellised meetmed võivad hõlmata teavitus- ja teadlikkuse suurendamise kampaaniaid ning teadus- ja haridusprogramme, asjakohasel juhul koostöös asjaomaste kodanikuühiskonna organisatsioonide ja muude sidusrühmadega, samuti meetmeid kuriteoohvrite teadlikkuse suurendamiseks sellest, kust abi saada ja kuidas oma õigusi kasutada, sealhulgas tehes kättesaadavaks akrediteeritud abiorganisatsioonide avalikud registrid.
2. Liikmesriigid annavad üldsusele teavet kuriteost teatamise, kuriteoohvrite õiguste, kättesaadavate üldiste ja spetsialiseeritud ohvriabi teenuste, kohtusüsteemi toimimise ning asjakohaste menetluste ja taotlusprotsesside kohta. Selline teave peaks olema kergesti ligipääsetav, kasutajasõbralik, esitatud lihtsas keeles ja hõlpsasti kättesaadav, näiteks veebisaidil.

Liikmesriigid tagavad, et üldsusele antava teabe sisu töötatakse asjakohasel juhul välja koostöös kodanikuühiskonna organisatsioonidega, see ei ole vastuoluline ja seda ajakohastatakse õigsuse tagamiseks korrapäraselt.“

20) Artikli 26 lõige 2 asendatakse järgmisega:

„2. Liikmesriigid tagavad, et nende pädevatel asutustel on kooskõlas kohaldatava liidu õigusega võimalik töödelda kuriteoohvrite isikuandmeid, sealhulgas edastada need isikuandmed kuriteoohvri elukohaliikmesriigi pädevatele asutustele, kui kuriteoohver on andnud nõusoleku, või kui kuriteoohver ei ole võimeline nõusolekut andma, ilma sellise nõusolekuta.“

21) 5. peatükki lisatakse järgmised artiklid:

„Artikkel 26a

Protokollid või suunised koordineerimise ja koostöö kohta liikmesriikides

1. Liikmesriigid töötavad välja pädevate asutuste ja kuriteoohvritega kokku puutuvate isikute käesolevast direktiivist tulenevate teenuste ja tegevuse korraldust käsitlevad konkreetsed protokollid või suunised, mis on riigisisese õiguse kohaselt kas siduvad või mittesiduvad, ning rakendavad neid. Protokollid või suunised koostatakse kooskõlastatult ja koordineerides asjaomaste sidusrühmadega, nagu keskasutused, vastavalt liikmesriikide sisemisele korraldusele ja pädevuse jaotusele, õiguskaitseasutused, prokuratuurid, õigusasutused, kinnipidamisasutused, lepitava õigusemõistmise teenuste ja ohvriabiteenuste osutajad, konsulteerides asjaomaste kutseorganisatsioonide ja kodanikuühiskonna organisatsioonidega, et rahuldada kuriteoohvrite vajadusi.

Protokollides või suunistes esitatakse vähemalt üldised juhised selle kohta, kuidas

- a) anda kuriteoohvritele kogu vajalik teave, mis on kohandatud nende vajadustele kooskõlas käesoleva direktiiviga;
 - b) pädevad asutused kohaldavad käesoleva direktiivi artiklit 5a;
 - c) tehakse artiklis 22 osutatud individuaalne hindamine ning osutatakse eriliste vajadustega kuriteoohvritele abiteenuseid, võttes seejuures arvesse kuriteoohvrite individuaalseid vajadusi kriminaalmenetluse eri etappides;
 - d) tehakse koostööd üldiste ja spetsialiseeritud abiteenuste, sealhulgas artiklis 9a osutatud lapsohvritele mõeldud sihipäraste ja integreeritud abiteenuste osutajate vahel.
2. Liikmesriigid tagavad, et lõikes 1 osutatud protokollid või suunised vaadatakse läbi, kui seda on vaja nende tulemuslikkuse tagamiseks, näiteks riigisisese õiguse oluliste muudatuste korral.

Artikkel 26b

Info- ja kommunikatsioonitehnoloogia kasutamine

1. Liikmesriigid tagavad, et kuriteoohvrid saavad kasutada artiklis 3a, artikli 5 lõikes 1 ja artikli 5a lõikes 1 sätestatud õigusi, mis puudutavad veebikeskkonnas kuriteost teatamist info- ja kommunikatsioonitehnoloogia abil.
2. Liikmesriigid tagavad, et kuriteoohvrid saavad kasutada artikli 4 lõikes 1, artikli 5 lõikes 3, artikli 5a lõikes 4, artikli 6 lõigetes 1, 2, 4, 5 ja 6 ning artiklis 10b sätestatud õigusi, kasutades kättesaadavuse korral info- ja kommunikatsioonitehnoloogiat kooskõlas riigisisese õigusega.
3. Liikmesriigid tagavad, et kuriteoohvritel ei takistata põhjusel, et nad on teise liikmesriigi elanikud, teostamast lõikes 1 osutatud õigusi info- ja kommunikatsioonitehnoloogia abil.

Liikmesriigid tagavad, et kuriteoohvritel ei takistata põhjusel, et nad on teise liikmesriigi elanikud, teostamast lõikes 2 osutatud õigusi info- ja kommunikatsioonitehnoloogia abil, kui selline tehnoloogia on liikmesriigis olemas.

4. Kui info- ja kommunikatsioonitehnoloogiat pakkuvad riiklikud süsteemid eeldavad e-identimise, e-allkirja ja e-templi kasutamist, lubavad liikmesriigid kasutada Euroopa digiidentiteedikukrut ning teiste liikmesriikide teavitatud e-identimise süsteeme, kvalifitseeritud e-allkirju ja kvalifitseeritud e-templeid, nagu on sätestatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) nr 910/2014*.

Artikkel 26c

Puuetega ohvrite õigused

1. Liikmesriigid tagavad, et puuetega kuriteoohvrid saavad teistega võrdsetel alustel kasutada käesoleva direktiivi artiklis 26b osutatud info- ja kommunikatsioonitehnoloogiat, järgides Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2019/882** I lisas esitatud ligipääsetavusnõudeid.
2. Liikmesriigid tagavad, et puuetega kuriteoohvritel on teistega võrdsetel alustel juurdepääs kõigile käesoleva direktiivi kohaldamisalas olevatele menetlustele, abiteenustele ja kaitsemeetmetele kooskõlas direktiivi (EL) 2019/882 I lisas esitatud ligipääsetavusnõuetega.

Liikmesriigid tagavad, et puuetega kuriteoohvritele pakutakse taotluse korral mõistlikke ja menetluslikke abinõusid.

-
- * Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. juuli 2014. aasta määrus (EL) nr 910/2014 e-identimise ja e-tehingute jaoks vajalike usaldusteenuste kohta siseturul ja millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 1999/93/EÜ (ELT L 257, 28.8.2014, lk 73, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2014/910/oj>).
- ** Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. aprilli 2019. aasta direktiiv (EL) 2019/882 toodete ja teenuste ligipääsetavusnõuete kohta (ELT L 151, 7.6.2019, lk 70, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2019/882/oj>).“

22) Artikkel 28 asendatakse järgmisega:

„Artikkel 28

Andmete ja statistika esitamine

1. Iga liikmesriik võtab vajalikud meetmed, et luua süsteem kuriteoohvreid käsitleva statistika kogumiseks, tegemiseks ja levitamiseks.

Statistika sisaldab vähemalt järgmisi kesktasandil kättesaadavaid andmeid, mis on liigitatud soo ja kuriteoohvri vanuserühma (laps/täiskasvanu), ning kui see on võimalik ja asjakohane, kuriteoohvri ja kurjategija vahelise suhte ja kuriteo liigi kaupa:

- a) kuriteoohvrite arv;
- b) teatatud kuritegude arv ja liik.

Statistika sisaldab samuti kesktasandil kättesaadavaid andmeid selle kohta, kuidas kuriteohvrid on kasutanud käesolevas direktiivis sätestatud õigusi. Käesoleva lõike kohaldamisel võivad liikmesriigid kasutada asjakohaste liidu õigusaktide alusel kogutud andmeid.

2. Liikmesriigid püüavad koguda käesolevas artiklis osutatud statistikat ühise jaotuse alusel, mis on välja töötatud koostöös komisjoniga (Eurostat) ja vastavalt standarditele, mille on välja töötanud komisjon (Eurostat) koostöös riiklike asutustega. Nad edastavad need andmed komisjonile (Eurostatile) iga kolme aasta järel. Edastatud andmed ei tohi sisaldada isikuandmeid.
3. Euroopa Liidu Põhiõiguste Amet toetab liikmesriike ja komisjoni kuriteohvreid käsitleva kättesaadava statistika kogumisel, tegemisel ja levitamisel ning sellistest olemasolevatest andmetest teatamisel, mis näitavad, kuidas kuriteohvrid on kasutanud käesolevas direktiivis sätestatud õigusi.
4. Komisjon (Eurostat) toetab liikmesriike lõikes 1 osutatud andmete kogumisel, sealhulgas kehtestades ühised standardid.
5. Liikmesriigid teevad kogutud statistika üldsusele kättesaadavaks kergesti ligipääsetaval ja kasutajasõbralikul viisil. Statistika ei tohi sisalda isikuandmeid.“

23) Lisatakse järgmine artikkel:

„Artikkel 28b

Ressursid

Ilma et see piiraks liikmesriikide eelarveautonoomiat, tagavad liikmesriigid käesolevas direktiivis sätestatud meetmete tulemuslikuks kohaldamiseks piisavad inimressursid ja rahalised vahendid.“

24) Artikkel 29 asendatakse järgmisega:

„Artikkel 29

Komisjoni aruanne ja läbivaatamine

Komisjon esitab hiljemalt ... [kuus aastat pärast käesoleva muutmisdirektiivi jõustumise kuupäeva] Euroopa Parlamendile ja nõukogule aruande käesoleva direktiivi rakendamise kohta. Aruandes hinnatakse, millises ulatuses on liikmesriigid võtnud vajalikke meetmeid käesoleva direktiivi järgimiseks, sealhulgas tehniliseks rakendamiseks, ning eelkõige seda, kuidas liikmesriigid rakendavad artikli 9a lõiget 3. Komisjon võtab aruandes arvesse Euroopa Liidu Põhiõiguste Ameti ja Eurostati järeldusi.

Vajaduse korral lisatakse aruandele seadusandlik ettepanek.“

Artikkel 2

Ülevõtmine

1. Liikmesriigid jõustavad käesoleva direktiivi järgimiseks vajalikud õigus- ja haldusnormid hiljemalt ... [kaks aastat pärast käesoleva muutmisdirektiivi jõustumise kuupäeva], välja arvatud käesoleva direktiivi artikli 1 punkti 21 järgimiseks vajalikud normid, mis puudutavad vaid direktiivi 2012/29/EL artiklit 26b ning võetakse vastu ja avaldatakse hiljemalt ... [neli aastat pärast käesoleva muutmisdirektiivi jõustumise kuupäeva]. Liikmesriigid teatavad nendest viivitamata komisjonile.

Kui liikmesriigid need normid vastu võtavad, lisavad nad nende ametlikul avaldamisel nendesse või nende juurde viite käesolevale direktiivile. Sellise viitamise viisi näevad ette liikmesriigid.

2. Liikmesriigid edastavad komisjonile käesoleva direktiiviga reguleeritavas valdkonnas nende poolt vastu võetud põhiliste normide teksti.

Artikkel 3
Jõustumine

Käesolev direktiiv jõustub kahekümnendal päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

Käesolev direktiiv on adresseeritud liikmesriikidele kooskõlas aluslepingutega.

...

Euroopa Parlamendi nimel
president

Nõukogu nimel
eesistuja
